

Адыгэ

Мажэ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу кыдэклы

Голос
адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

№ 248 (20761) ШЭМБЭТ, ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 27-рэ, 2014-рэ илъэс

№ 104

● ОЗ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

Непэрэ зэхэт номеры зыфэгъэхыгъэр культурэм и Илъэсэу кӀуагъэм изэфэхысыжхэр ары

Сурэтхэр А. Гусевым ты-
рыхыгъэх.

Илъэсым иаужырэ зэхэсыгъу

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм мы илъэсымкӀэ иаужырэ, ятӀокӀитӀонэрэ шырэ зэхэсыгъо тыгъуасэ илагъ. Ащ хэлэжыагъэх АР-м и Лышхъуэ ТхакӀушынэ Аслъан, Премьер-министрӀу КъумпӀыл Мурат, федеральнэ ыкӀи республикэ кӀулыкӀу зэфӀэхъафхэм япашӀхэр, нэмыкӀхэри.

Депутатхэм аухэсыгъэ повесткэм атегушӀэнхэу лофыгъо 20 хэтыгъ. Правительственнэ сыхъатим кӀыриубытӀу, цыфхэм нахь агъэфедэрэ гъомылапхъэхэм аусэ кӀыдамыгъэкӀоным фэгъэхыгъэу лофӀу ашӀэхэрэм къатегушылагъ АР-м мэкӀу-мэщымкӀэ иминистрӀу Юрий Петровыр. АР-м и Лышхъуэ иунашӀокӀэ зэхашӀгъэ оперативнэ штабым гъомылапхъэхэм аусэ

еуплӀэкӀу зэпыт. ЗырызӀу ащӀэрэ продуктхэм, анахъуэ шӀоушыгъум, пынджым ыкӀи клӀн-клӀэм, аусэ джыри кӀыхъэхӀо. Республикэм кӀышыдагъэкӀырэ продукцием ыуасэ зыпкӀэ итыныр, ар нахъыбэ шыгъэныр пшӀэрыль шъхӀалэхэм зӀу зӀрашӀыр министрэм кӀыуагъ. ІкӀыбым кӀырашӀырэ продукциер республикэм зӀрӀышым-кӀлэр, нахь агъэфедэрэ гъомы-

лапхъэхэм уасӀу ялӀэр зыпкӀэ итыным фӀелорышӀэ. Муниципальнэ образованиехэм кӀащыдагъэкӀышт продукциер зыфӀэдэщ-тыр ыкӀи ар зыфӀэдишӀыттыр аралуагъ. ЗэфӀэхысыжхэм кӀызӀерагъӀагъорэмкӀэ, республикэм кӀышыдагъэкӀырэ ыкӀи шыуагъэкӀырэ продукцием зӀ-хапшӀӀу хэхъуагъ. Гушылэм пае, 2014-рэ илъэсым ия 4-рэ мэ-зищ хъалыгъоу ыкӀи хъаджыгъэм хъшыкӀыгъэ гъомылапхъӀу про-цент 79-рэ, кӀуаеу процент 33-рэ, тыгъэгъэзӀ дӀгъэ про-цент 56-рэ республикэм кӀышы-дагъэкӀыгъэу ыуагъэкӀыгъ.

Повесткэм шыгъэнэфагъӀу нӀужым зытегушӀӀэгъэхӀэ лофыгъохэм апӀэрэ ыкӀи ятӀонэрэ еджӀгъухэм ателытӀгъэ зако-

нопроектхэр ахэтыгъэх. Ахэм ащыщ Адыгэ Республикэм и ЗаконӀу «КӀэлӀгъӀэпсын лоф-шӀӀаным ехылапӀагъ» зыфилорэм зӀхъокӀыныгъэхэр фӀшыгъэнхэм фӀгъэхыгъэр. Джащ фӀэдӀу за-конопроектхӀу «Адыгэ Респуб-ликэм изаконӀу «2014-рэ илъэ-сымкӀэ ыкӀи 2015-рэ, 2016-рэ илъӀэсхэм ячӀэзыу пӀалъӀкӀэ Адыгэ Республикэм иреспубли-ликӀэ бюджет ехылапӀагъ» зыфи-лорэм зӀхъокӀыныгъэхэр фӀ-шыгъэнхэм депутатхэр те-гушылагъэх ыкӀи адырагъӀштагъ. Ащ нэмыкӀу 2014-рэ илъэсымкӀэ ыкӀи 2015 — 2016-рэ илъӀэс-хэм ячӀэзыу пӀалъӀкӀэ АР-м шӀокӀ зимылӀэ медицинӀэ стра-хованиемкӀэ а ЧыплӀэ фонд ибюджет ехылапӀгъэ законым

тегушылагъэх ыкӀи дырагъӀш-тагъ. ЗӀклӀэмкӀи закон 16-рэ зы законопроектрӀэ депутатхэм аштагъ.

— Мы илъэсыр ыкӀлӀм фӀӀо, — кӀӀухым ТхакӀушынэ Ас-лъан депутатхэм закыфигъэ-загъ. ЗэфӀэхысыжхэм кӀагъӀ-лагъо илъэсым кӀыклоцӀ лоф-шӀӀанышхо зӀрӀэзӀлохыгъэр, ау джыри тшӀӀӀнӀу макӀӀп тилӀэр. ТызӀкӀотӀу тылажӀэзӀ гъэхъӀ-гъӀшӀухэр тшыгъэх, ыпӀӀи ащ тыфӀӀӀӀжӀӀӀ.

МӀфӀӀӀ мафӀу кӀӀблагъӀ-хӀэрэмкӀэ АР-м и Лышхъуэ кӀафӀегушӀуагъ. Псауныгъэ пытӀэ ялӀу, гухӀӀӀу ялӀхэр кӀадӀ-хъунӀу кӀафӀӀӀӀуагъ.

ПІАТІКЪО Анет.

Тыгъэгъазэм и 27-р — чыплӀэ зӀжӀу ифагъэхэм якъӀгъӀӀнӀжынын фӀгъӀӀӀгъӀэ кӀулыкӀум и Маф

ЧыплӀэ зӀжӀу ифагъэхэм якъӀгъӀӀнӀжынын фӀгъӀӀӀгъӀэ кӀулыкӀум икӀутамӀхӀу Адыгэ Республикэм шылӀэхэм ялофшӀӀӀхӀу ыкӀи яветеранхӀу лытӀӀныгъӀэ зыфӀтшӀӀхӀэр!

ШъуисӀӀнӀхъат епхыгъэ мӀфӀӀӀым — чыплӀэ зӀжӀу ифагъэхэм якъӀгъӀӀнӀжынын фӀгъӀӀӀгъӀэ кӀулыкӀум илофшӀӀӀ и МафӀ фӀӀӀ тышӀуфӀегушӀо.

Цыфым ищылӀӀныгъӀкӀэ шынагъоу шыт сӀнӀхъатыр кӀыхӀӀшӀухыгъ ыкӀи сӀд фӀэдӀ уахътӀми чыплӀэ зӀжӀу ифагъэхэм іӀпылӀгъу яшӀутыным шыуфӀӀхъазыр. Адыгеим шыпсӀухӀэрэм лытӀӀныгъӀэ ин кӀышӀуфӀашы мафӀ кӀӀӀ а пшӀӀ-рыль кӀынӀу шыулӀӀр елӀлӀӀнӀхӀу зӀрӀӀжӀуӀгъӀаӀлӀрэм пае. КӀытӀкӀӀхъухӀӀэрэмкӀи шысӀӀ шӀагъоу шыушӀыт.

ЭкономикӀӀмрӀэ социальнӀэ лъӀныкӀомрӀэ ошӀӀӀ-дӀмышӀлагъэ зыхӀӀт гумӀӀыгъохӀэр кӀащымыхъунхэм, мылӀкӀу шӀуагъӀхӀэр кӀӀухъумӀгъӀӀнхэм шыуӀуаӀӀӀ зӀрӀӀшӀухы-лӀӀрэм даклоу Адыгэ Республикэм хӀхъоныгъӀэ ышӀыным шыулахышхо хӀшӀошӀыхъ.

ТапӀкӀи шыулӀӀӀӀӀӀӀӀнӀгъӀэ хӀжӀуӀгъахъозӀ, лӀыхъужыныгъӀэ шыухӀӀӀӀу цыфхэм кӀафыкӀыкӀырӀэ гумӀӀыгъохэм якӀӀуххэм ядӀгъӀӀзыжынын шыуӀӀ-рӀӀӀӀӀжӀӀӀӀӀӀ тыцыхъэ тӀӀ.

НыбджӀгъу лъӀӀлӀхӀэр, тыгу кӀыдӀдӀӀу зӀклӀми тышӀуфӀӀӀӀӀ псауныгъӀэ пытӀэ шыулӀӀнӀу, Адыгэ РеспубликӀмрӀэ зӀдытӀе ХӀгъӀгъушхоу Урысые Фе-дерациемрӀэ яфӀӀӀ зыхӀӀт лофым гъӀхъӀгъӀӀӀхӀэр шышӀушӀынхӀу!

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ТХАКӀУШЫНӀ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и ТхӀаматӀу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Джыри зы кӀӀлӀӀцыкӀу ыгъыплӀэ кӀахӀхъуагъ

Сабый 240-мӀ ателытӀгъӀэ кӀӀлӀӀцыкӀу ыгъыплӀӀу «Солнышко» зыфилорӀр тыгъуасӀ мӀфӀӀӀ шӀыкӀлӀм тетӀу МыекъуапӀ кӀышызӀуахыгъ. Мыщ фӀгъӀхыгъӀэ зӀхӀхъӀу шылагъэм хӀлӀ-жыагъӀх Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ТхакӀушынэ Аслъан, вице-премьерӀу Наталья Широковар, АР-м гъӀӀӀӀнӀгъӀмрӀэ шӀӀныгъӀмрӀкӀӀ иминистрӀу ХъуажӀ АминӀт, муниципальнӀэ гъӀӀӀӀӀӀӀ зилӀ «КӀалӀу МыекъуапӀ» иадминистрацие ипашӀӀу Александр Наролинын, ны-тыхӀр, пӀӀуалӀӀм ишӀын хӀлӀжыагъӀ-хӀр, нэмыкӀхэри.

Республикэм ипашӀӀхэм унашӀоу ашыгъэм ишыагъӀкӀӀ ыпӀкӀӀӀ іӀӀӀӀӀӀ учреждениеу шытыгъӀэ пӀӀуалӀӀм игъӀ-кӀотыгъӀэ гъӀӀӀӀӀжынынхӀэр рашӀылапӀагъӀх, икӀӀрыкӀӀу зӀтырагъӀӀсыхъажыгъ ыкӀи кӀӀӀӀцыкӀу ыгъыплӀӀу ар кӀызылӀуахы-жыгъ. ПӀӀӀӀӀӀ лофшӀӀӀнхӀэр зыгъӀӀ-кӀагъӀр пшӀӀӀӀӀжыӀу ыхъырымкӀӀ гъу-нӀпкӀӀ гъӀӀӀӀӀӀӀ зилӀ обществӀу «Ак-ваСтройСервис» зыфилорӀр ары.

АР-м и Лышхъуэ зӀхӀхъэм кӀышыгъу-шылӀӀӀ мы мафӀр мӀфӀӀӀ шыпкӀӀӀ зыфӀхъуӀгъэ сабыйхэм ыкӀи ны-тыхӀм кӀафӀегушӀуагъ.

— Мы мазӀмкӀӀ мыр яплӀӀӀнӀрӀэ мӀфӀӀӀ — яплӀӀӀнӀрӀэ кӀӀӀӀцыкӀу ыгъыплӀӀ тикъӀӀӀ шъхӀӀӀ кӀышызӀӀутӀхы. Ащ ишыагъӀкӀӀ илӀӀӀӀ 3-м кӀыщегъӀжыагъӀу илӀӀӀӀ 7-м нӀс зыныбжӀ сабыйхэм ащыщ зы чӀӀӀӀӀ хӀтыжӀӀӀ. Ау Адыгеим кӀыхъу-хъӀрӀэ сабыйхэм япчӀагъӀэ илӀӀӀ кӀӀӀ нахъыбӀэ зӀрӀӀхъурӀр тӀшӀӀ, тӀркӀӀ ар гушӀуагъу. Ащ кӀыхӀӀкӀыкӀӀӀ ищыкӀагъӀэ хъумӀ мыщ фӀэдӀ гъӀӀӀӀнӀгъӀм иучреж-дениехэм япчӀагъӀэ джыри хӀдгъӀхъошӀт. Мы зӀклӀӀри зыфӀатшӀӀӀр тикӀӀӀӀцыкӀуӀхӀэр арых, — кӀыуагъ ТхакӀушынэ Аслъан.
(ИкӀӀух я 2-рӀ н. ит).

Псэолыаклэр шэпхээшлүхэм зэрадиштэрэр нэрыльэгү, Мые-күауэ ирайонэу «Черемушки» зыфилорэр ащ кыгьгээдзагь. Ылэккэ мы чыплэм цытыгьэ псэуальэм иунашхьэ, инженер-нэ сөтхэр, нэмыкхэри зэб-лахуьгьэ, икларыклэу ашлыжыгь плөми ухуэкьощтэ. Сомэ мил-лион 53,6-р гьэцэккэжыны ку-

ухэм, ящыкIэгъэ оборудованиэм
ящэфын ыкIи щагу кIоцIым изэ-
тегъэпсыхъан сомэ миллион
14,4-рэ апэIуагъэхьагъ.

Клэпэсиклүхэмклэ мы мафэр
мэфэкл шыпкэз хьугыз: Мые-
кьуапэ итворческэ купхэм
орэдхэр кьафалуагэх, кьафэ-
шьюагэх. Ильэсыклэу кьэбл-
гьэрэмкэз ыки клэпэциклү
ыгьылэм икьызэлүхынклэ ахэм

кѡафэгушѡагъэх Лыжъ Щтыр-
гукѡмрѡ Ос Пшьашьэмрѡ. Нѡ-
ужым кызѡлуахырѡ псѡуальѡм
илункѡбзѡэхэр гъсѡныгъѡм иуч-
реждение ипашѡу Жѡнэлл Иннѡ
ратыжыгыгъэх.

АР-м и Лышхьэрэ Мые-
кьуапэ имэррэ лентэ пльыжыр
эпаупки, «Солнышкэм» ипчэ-
хэр кызылуахыгъэх. Псуальэр
ыклоцлыкэ зэрэзетгъэсныха-
гъэр республикэм ипачэ ыуп-
лэккүг, ыльэгъуэм осэшхо
фишыгъ.

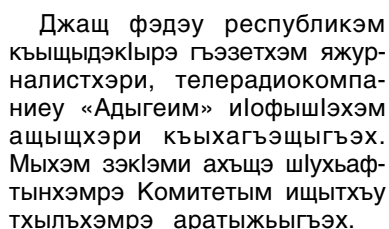
ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

АР-м лъэпкъ лӕфхэмкӕ, лӕкӕб кӕралхэм ащыпсӕурӕ тилӕпкъӕгъухэм аддырӕлӕ зп-хыныгъӕхэмкӕ ыкӕ кӕбар жьуыгъэм иамалхэмкӕ и Комитет журналистхэм азыфа-гу цызӕхищӕгъӕ зӕнӕкыкыу-хӕу «Патриот», «Адӕгъа наш общий дом», «Стоп, коррупция» зыфилохӕрӕм ялӕуххӕр зӕфахысыжьыгъӕх. Зитхыгъӕ ыкӕ зикъӕтын анахӕ дӕгъоу алытагъӕм мы мафӕхӕм афӕ-гушӕгъӕх.

— Мы тхыгэхэм мэханэ-
шо ял. Республикэм зэгурыло-
ныгъу илгыр, цыфхэм зэфы-
щытыклэу ялэр кызылотыкырэ
темэхэм журналистхэр ыпэки
адэлэжээнхэ, нахыбэрэ кят-
хынхэ фæе. Зэнэкъокъум зи-
ушъомбгъуным, хэлэжырэр на-
хыбэ хуным тыдэлэжэ, жур-
налистхэм нах чанэу loф
ашэнэу тыкæджэ, — кылыгæ
Комитетым итхæматæу Шъхэ-
лэху Аскæр.

Журналистхэм ашыцэу зилофшлэн кыхагъэщыгъэхэм ашыц тэ тилофшлэгъухэри. «Стоп, коррупция» зыфилорэ

зэнэкьо-
кьум кьды-
хэлытагъэу
«Акъылыр
— былым
былымыр
— осэпс»
зыфи лорэ
тхыгъэу
Лышэ Са-
ныэт ыгъэ-
хъазыры-
гъэм осэш
кыфашыгъ.
Джаш фэдэу
«Адыгэ —
наш общий
дом» зыфи-
лорэ лъэны-
комкIэ кы-
ащыц Платъ
хъазырыгъэ
кызабынэм
хъатыгъэх» ;
нэкъоркым
тэпекъорж
ЕмтIыль Ну-
Ащ ыгъэхъа-
портжау «Ш
гуагъэ» зы-
плэз кыффа

ГЪОНЭЖЬЫКЪО
Сэтэнай.

Сурэтыр Іэшынэ Аслъан
ТЫРИХЫГЪ.

АдыгабзэмкӀ СоветӀу АдыгӀ РеспубликӀм и Лышхъхъ
дӀжъ щыӀм хӀтхӀм мы мафӀхӀм зӀхсыгъо яӀагъ.
Ӏофыгъо зӀфӀшхъафхӀр аш кышаӀӀыгъх.

Апэрэмклэ, клэлэеджаклохэр яхэгъэгу шлу альээгъоу плугъэнхэмклэ Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министрствэ лофхышхо зэрэзалыуиырэр кыхыгъэщыгъ АР-м лъэпкь лофхэмклэ, лэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкэгъухэм адыралэ зэлпхыныгъэхэмклэ ыкли къызбар жьугъэн иамалхэмклэ и Комитет итхьаматэу Шхьэлэхъо Аскэр. Ащ къыпкырыкълэу АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ иминистрэу Хьуажь Аминэт «Урысыем и Патриот» зыфилорэ бгъэхалхъэу Урысые къэралыгъо дзэтарихъ-культурнэ гупчэу Урысые Федерацием и Правительствэ дэжэ шыэм кыфигъэшъошагъэр къыритыжыыгъ. Клэлэеджаклохэр зэреджэштхэ тхылъхэм якъыдэгъэклын непэ зынгъэсгъэм нэужым тегушылагъэхэ. Лъэпкь еджалэхэм зэрарщеджэштхэр шхьафэу, нэмык лъэлкххэм адыгабзэр арагъэшлэным тегъэпсыхъэгъ тхылъхэр къыдагъэпсыгъэх. Ащ дакълэу ны-тыхэм лэлпылэгъу афэ-

хууштхэр, аудио пыльхьэхэр
яггүсэх. Непэ республикэм ис
клэлэеджаклохэм ямызакьоу
лэклыбым шыпсэхүхэрэм респуб-
ликэм кыышыдагэклырэ тхылъ
тэтэури электроннэ шыуашэм
тэтэу алэклэхьан зэральэктрэр
кыхагэшыгы. Ащ ишуагэкклэ
тыдэ шылэхэми, адыгабзэр
зэрагэшлэн альэклышт. Непэрэ
мафэм ехуулэу тхылъ 500 фэ-
диз кыыдагэклыгых, ишыклэгэ
упльэклүнхэр зэклэ адыгэбзэ
тхылъхэм закүлэхэкклэ еджа-
плэхэм зэклэ ареджэштых.
2016-рэ илгэсым ехуулэу зэ-
клэми шафикыушт тхылъхэр кыы-
дагэклыштых. Ахэр федеральнэ
кээралыгбо гьэсэнэгыг шап-
хьэм тэтэу гьэпсыгыэх.

Джаж фэдэу АР-м лъапкэ
юфхэмклэ, лэкыб кэралхэм
ащыпсэурэ тильэпкэгьухэм
адырлэ зэпхыныгьэхэмклэ ыкй
кэбар жугьэм иамалхэмклэ
и Комитет лэкыбэм шылэхэм
апае кыдыгьэкыгыгьэ тхылхэми
атегушылагьэх. Яхэкужэ идэ-
хагьэ, итарихэ, ихыишлэ кызы-
лотыкьлэв. адыгабзэм. адыгэ

лъэпкъ культурэм, шэн-зэхэ-
тыкӀэ, зекӀокӀэ-шыкӀэ дахэхэм
афэгъэхьыгъэ къэлотэнхэр, ус-
хэр, пьесэхэр, пшысэхэр зы-
дэтхэ тхылъхэр къыдагъэкӀы-
гъэх.

Шэныгэлэжэу Тхьэркхоя Юныс ильэс пчяггэм зыдэлэжбэгэу, ыггэхэзырыггэ урыс-адыгэ зэхэф гушылалэем ыи 2-рэ тхыль кыдэггэкэлыныр гээпсынклэггэным Советым хэтхэр тогушылэггэх. Гэтэрэзжыбын ошлэнхэр шэныгэлэжэу, АР-м гуманитар ушэтынхэмклэ институтым ипашэу Бырсыр Батырбай зэшлуыхыштых. Ар редактор тхьхалэу аггэнэфаг.

Клзухым адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэклэ клэлэегъаджэхэр чанхэу, сэнаушыгъэ ин ахэлъэу зэнэкыокъу пчъагъэм зэрахлажэьхэрэр, яеджэгъу сыхьатхэр гъэшлэгъонхэу, гъэпсыклэ зэфшэьхьафхэмклэ зэрагъэбайхэрэр кыхагъэшыгъ. Ащ ишуагъэклэ клэлэеджаклохэм яныдэлъфыбзэ къафэпсынклэу, зэгъафэгъу зэрэрыгушылэхэрэр, яшэн-хэбзэ зэхэтыклэ дахэхэр зэрагъэьлэпэхэрэр къалуагъ. Адыгабзэмклэ Советэу Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ дэжщылэм хэтхэр нэмык! юфыгъохэм и атегушылагъэх, зэшлуахынхэ фэе пшэьрылхэр агъэнэфагъэх.

ПАТІВКЪО Анет.

УФ-м икьэгэнэжын кьулыкьу илофышлэ и Мафэрэ Урысыем ошлэ-дэмышлэ лoфхэмкэ и Министерствэ и Гьэлорышлэлэ шьхалэу Адыгеим шьцэр зызэхашагьэр илэсы 10 зэрэхьугьэмрэ афэгьэхьыгьэ зэхыхэ АР-м и Кьэралыгьо филармоние шыкьуагь.

Зимэфэкл хэзыгъэунэфыкы-хэрэм къафэгүшлонхэу мыщ къеклоплагэх Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматгъо Владимир Нарожнэр, республикэм и Премьер-министрэгъу Къумпыл Мурат, федеральнэ инспектор шхьагъу Пылужъу Адам, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, депутатхэр, муниципальнэ образованиехэм ыкйи хэбззухъу-мэкло къулыкхъухэм япашэхэр, нэмьикхэри.

АР-м и Правительствэ и
Тхьаматэ зэхэхэм пэублэ пса-
лхэ кыишишлхэ, щытху хэ-
лхэу зыпшэрылхэр зыгэцэ-
кхэрэ кыулыкхушлэхэм ямэфэ-
кыкхэ кыафэгышлхэ.

— Непэ мы залым кыышээрэуьгоиьгэ цыфхэм кыы-
хыхыгэ сэнэхьатыр кын, ау
обществэм анахь ишыклагэхэм
ащыш. Ошлэ-дэмышлагэ кызы-
хьуклэ ахэр ары апэу тызэва-

(Тикорр.).

лэхэрэр, тигүгэхэри сыдигүйи
кьагэшпыпкьэжы. Ньбджэгу
льаплэхэр, шьуисэнэхьат еп-
хыгээ мэфэклымклэ джыри зэ
сыгу кьызделэу сышүфэгүшлэ,
псауныгээ пытэ шьуйлэу, ма-
мырэу, рэхьатэу шьупсэунэу
шьуфэсэлэ, — кьылуагь Кьум-
пыл Мурат.

2014-р. илбэсэр кэбгэнэ-
жын кыулыкүмкэ кынэу зэ-
рэщытыгэр, ошлэ-дэмышлагэ
зыхэлэ хыггэ-шлаггэхэр мы
илбэсым республикэм кызы-
рэщыхыггэхэр ыкй ахэр псын-
клэу дэгэзыжыггэнхэм аналэ
зэрэтыраггэтыггэр кылыагг
Гьёлышыланлэм ипащэу Хы-
ацыкы Сунтлан.

Гъэхьагъэ зышыгыгъэ къулыкъуылэхэм федеральнэ, республик мэхъанэ зигэ, АР-м и Лышхъэрэ Парламентымрэ ацлэкэ тынхэр мы мафэм афагъэшшоагъэх.

Пенсиехэмклэ фондм и Къутамэу Адыгэ Республикэм шылэм ипашэу Къулэ Аскэрбый тхьамэтгәор шьзырихьэзэ, Урысые Федерацием Пенсиехэмклэ ифонд зызахашагьэр илхэс 24-рэ зэрэхьугьэр мэфэкI шыкIлэу Пенсиехэмклэ фондм и Адыгэ республикэ Къутамэ шыхагъунэфыкIыг. МэфэкI зэлүклэм хэлэжыагъэх Къулэ Аскэрбый игуадзэхэр, подразделени-рэ районхэмрэ Пенсиехэмклэ фондм лэшхьэтетхэр.

ехэм япашэхэр, кьалэхэмрэ районхэмрэ ПенсиехэмкӀэ фондым
икьутамэу ащылэхэм ялэшхьэтетхэр.

А. Къулэм ишлүфэс гуыцлэ цыхыгъэунэфыкыгъ Урысые Федерацием Пенсиехэмклэ ифонд ипшъэрылхэм мэхъаншхо зэралэр ыкӀи ахэм илгъэс къэс пшъэрылхыкӀэхэр къазэрэхэхэрэр, Пенсиехэмклэ фондым къэралыгъом цыхъэ-шхо къызэрэфышлӀрэм ишыхатэу ар зэрэцтыр.

— Социальнэ пшэрыль ин зилэ юфыгыохэр зэшохыгэнхэм фэшл лэтеуцонымклэ ыкли хэхьоныгэхэр шыгьэнхэмклэ гьогоу кьэткигьэр кьызэрыклоу щытэл, ащ ишлуагьэклэ цыфхэм кьэралыгьэ ыкли социальнэ фэлэ-фашлэхэр афэ-гьэцэкклэгьэнхэм ыльэныкьоклэ осэ ин зилэ ыкли шлогьэшхо кьэзытырэ опыт зэлудгьэклэн тлэкыгыр, — кьылуагь Кьулэ Аскэрбий.

Ащ ыуж хигъуэнэфыкылыгъ Пенсиехэмклэ фондым ире-
публикэ Къутами, ащ ишъольыр гъэлыршлэхэм япшъ-
рылхэр дэгъоу зрагъэцаклэхэрэр, Пенсиехэмклэ фондым
и Къутамэу Адыгэ Республикэм шылэм исэнэхатэгъухэм
азыфагъу ренэу пэрытныгъэр зэрэщилыгъыр. ПФР-м и Правление
2014-рэ илъэсым шэклогъум и 11-м ышлэгъэ унашъомклэ
кадрэхэмклэ купым ипашэу Зеклогъу Татьяна ПФР-м и
Щытху тхылъ къыфагъэшъошагъ. Джащ фэдэ Щытху тхылъ
къыфагъэшъошагъ казначействэмклэ отделым иведущэ спе-
циалист-экспертэу Тамара Тарасовами. 2014-рэ илъэсым
шэклогъум и 10-м гбгъэхэлхъэ тамыгъэу «ПФР-м иотлич-
ник» зыфилорэр Къэрдэнэ Марыет къыратыгъ, ПФР-м и
Гъэлыршлэлэу Шэуджэн районым шылэм ипашэу Хъаткъо
Казбек, ПФР-м и Гъэлыршлэлэу къалэу Мыекъуапэ дэ-
тым иведущэ специалист-экспертэу Былымгъот Фатимэт,
ПФР-м и Гъэлыршлэлэу Кошхъэблэ районым шылэм ис-
пещалист-экспертэу Агъэрджанэкъо Мухъарбий къазера-
фэразэхэр къаралыгъ.

**Пенсиехэмкӓ фондыв
и Къутамэу Адыгэ Республикэм
шыӓм ипресс-кӕулыкӕу**

Культурэм и Илъэсрэ щылэныгъэмрэ

Стлашъу Юрэ ышлыгъэ адыгэ шыуашэхэр къегъэлъагъэх.

Уасэу къытфашырэр лъэпкъхэм атетэгущэ

Щылэныгъэр хуыгъэ-шлагъэхэмкӀэ тэгъэлъапӀэ. 2014-рэ илъэсыр Урысыем итарихъ къызэрэхэнагъэр зэфӀапхысыжмэ, апӀу къыхэдгъэщыхэрэр Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкӀуагъэхэмрэ культурэм и Илъэсрэ. Адыгэ Республикэм зэхъоклыныгъэшлоу фӀэхуыгъэхэр щылэныгъэм къыщылъэгъуагъэх. Адыгэ культурэм и Дунэе фестивалэу Мыекъуапэ щызэхашагъэм лъэужышӀухэр къыгъэнагъэх.

Лъэпкъы 100-м нахыбэ Адыгеим щӀэпсэу. Ахэр зегуырохэу, лъытэныгъэ зэфашӀэу здыщы-лӀнхэмкӀэ культурэу ялэр къэ-ухъумэгъэн, лъыгъэкӀотэгъэн фӀае. Лъэпкъхэм ятворческэ купхэр зыхэлэжъэхэр фестивал-зэнэкӀокъухэр, зэхашэхэр тиреспубликэ щӀэкӀох. 2014-рэ илъэсым рагъэжъэгъэ Ӏофыгъохэр лъагъэкӀотэщтых. Культурэм хэхъоныгъэ егъэшы-гъэнымкӀэ республикэ програм-мэу 2014 — 2018-рэ илъэс-хэм ателъытагъэм Ӏоф дашӀэщт. Ащ дакӀоу федеральнэ унашъ-хэм адэлэжъэщт.

Олимпиадэр ягукъэкӀыжышӀу

Адыгеим итворческэ куп анахъ дэгъухэу «Налмэсыр», «Исламыер», Лъэпкъ театрэу

ЦӀэй Ибрахымэ ыцӀэкӀэ щы-тым иартистхэр, купэу «Ошъ-тенэр», лъэпкъ Ӏэмэ-псымэхэм якъэгъэлъэгъон пылхэр, музей-хэм ялофышӀэхэр, нэмыкӀхэри Олимпиадэм икультурнэ програм-мэ хэлэжъагъэх. Ансам-блэхэу «Налмэсыр» «Исла-мыер» яконцертхэр гукъэ-кӀыж дахэу нэбгырэ мин пчъа-гъэхэм гъашӀэм щырялӀэщт.

— Типчыхъэзэхъэхэм цыф-хэр къаждэщыгъэх, — еӀо «Нал-мэсым» ихудожественнэ па-щэу, Адыгеим ыкӀи Пшызэ язаслуженнэ артистэу Хъоджэе Аслъан. — Тиискусствэ зэра-гъэлъапӀэрэр къахэщэу ӀпчӀэ гъэшӀэгъонхэр къытатыщыгъэх. «Исламыем» ихудожествен-нэ пащэу, Урысыем, Къэбэр-тӀе-Балъкъарым, КъэрэщӀе-ЩӀэрджэсым, Адыгеим янароднэ ар-тистэу, композиторэу Нэхэе

Аслъан зэрилытӀэ-рэмкӀэ, Урысыем и Правительство зӀ-премие къызыфагъэ-шъошӀэгъэ «Исла-мыер» лъэпкъым ипӀэсэрэ ордӀхэмкӀэ дунаим щызэлъа-шӀагъ. Адыгэмэ яфольклор зэрэба-ир, европэ культу-рэм илъэаплӀэмэ ан-самблэр зӀранэ-сыгъэр ащ къеушы-хъаты.

Адыгэ шыуашэм къехъуапсэх

СурӀэтышӀ-мод-ельер цӀэрылоу, Ады-гэ Республикэм и Къэралыгъо шӀухъафтын къы-зыфагъэшъошагъэу, Урысыем мамырныгъэмкӀэ и Лигэ икӀу-тамэу Адыгеим щыӀэм илау-реатэу Стлашъу Юрэ адыгэ шыуашӀу, лъэпкъ тхыпхъэу, ма-мырныгъэм игъэпытэн фӀэгъэ-хыгъэ хэдыкӀынхэу ышлыгъэ-хэр, нэмыкӀхэри Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкӀуагъэхэм къащигъэлъэгъуагъэх.

Къалмыкым, США-м, Си-рием, Търкуем, Ленинград хэ-кум, фӀэшъафхэм къарыкӀы-гъэхэм къыталагъэм тигъэгъу-шхуагъ. Стлашъу Юрэ итвор-чествэ еплъыгъэхэм яшӀэныгъэ хагъэхуагъ. Журналист бзыл-фыгъэу Къыблэ шӀолъырым къыкӀыгъэм къызэриӀуагъэу, Олимпиадэм Стлашъу Юрэ къы-щигъэлъэгъогъэхэ шыуашӀэхэу «Мамырзехъэр», «Амазонкэр», «Лаурэр», «Фыщтыр», нэмыкӀ-хэри дахэх. ШыуашӀэхэр зы-щылъэхэ пшӀоигъоу е ӀапӀкӀэ уанэсыным укӀэхъопсэу уя-плъы.

— Лъэпкъ шыуашӀу дуна-им щыслъэгъугъэмэ адыгэмэ яеу Стлашъу ышлыгъэхэр къа-хэтэгъэщых, — къыталагъ

США-м ыкӀи Ленинград хэкум къарыкӀыгъэхэ бзылфыгъэхэм.

Адыгэмэ яджэныкӀо машӀо, яшхыныгъохэм, анахъэу ады-гэ къуае, музейхэм якъэгъэ-лъэгъонхэм яплъыгъэхэм яшӀош-хэр зыдэтхагъэхэм уяджэ зы-хъукӀэ, гум къыкӀырэ гущӀлэхэм уагъэгъушӀо. УзыщыпсӀурэ Адыгэ

лармонием идиректорэу Веро-ника Пономаренкэм, ТӀэхъутэ-мыкӀое районым иадминист-рации ӀофышӀэу Хъатитэ Симэ, филармонием иоркестрэу кон-цертым хэлэжъагъэм идирижер-хэу Вадим Кузьминскэмрэ Вла-димир Готлибрэ, Сэмэгъу Гошна-гъо икӀоджэгъухэм, илахылхэм гъэзетымкӀи «тхъашъуегъэлсэу» КушъэкӀо Симэ ариложыи шӀо-игъу.

Краснодар филармонием кон-цертыр щызезышагъэу, Ады-гэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу АфӀшӀэгъо Фаинэ изӀэфӀэхысыжхэм къахигъэщы-рэр неущрэ мафӀэм телъытагъ.

Сэмэгъу Гошнагъо къызытхэ-мытыжыр илъэси 10 фӀэдиз мэхъу. КушъэкӀо Симэ лъэпкъ искусствэм хъалэлэу фӀэлэжъэ-гъэ артисткэ цӀэрылом къыӀо-щтыгъэ ордӀхэр Краснодар щызэхаригъэхыгъэх. ЖӀэнэ Къы-рымызэрэ Сэмэгъу Гошнагъо-рэ зӀдаусыгъэ ордӀэу адыгэ шӀэн-хабзэмэ афӀэгъэхыгъэр егъаши жъы хушӀтӀп. Лъэп-къым игимн а ордӀыр хуыгъэу зылытӀэрэмэ уаӀокӀэ, — къе-луатэ АфӀшӀэгъо Фаинэ.

С. КушъэкӀом ишӀушлагъэмэ ахэтлытӀэрэр Сэмэгъу Гошнагъо иордӀхэр тимыльӀапкъэгъухэм зэхаригъэхыгъэ, адыгэмэ ящы-ӀакӀэ, яискусствэ къафиӀотэн зӀрилъэкӀырэр ары.

— Сэмэгъу Гошнагъо сылу-кӀэнэу, гущӀлэгъу сыфӀэхунэу синасып къыхыгъэп, — къе-луатэ КушъэкӀо Симэ. — ОрӀ-дэу къыгъэнэфагъэхэм, гъэзетӀэу «Адыгэ макъэм» Гошнагъо ехылагъэу къыхиутыгъэхэм, тхылхэм сяджӀэзэ, артисткэ цӀэрылом итворчествэ ныбжы-кӀэхэм нахышӀлоу ядгъэшӀлӀн зэрӀфаем сегупшысагъ.

ОрдӀым псӀэ къыпызыгъакӀэу, тамэ езытӀэу лъэпкъ искусствэм щашӀэхэрэм КушъэкӀо Симэ ащыщ. Республикэ филармо-нием иордӀылоу, Адыгэ Рес-публикэм искусствэхэмкӀэ икол-ледж икӀлӀэегъаджӀэу зӀрэщы-тыр къыдӀеплӀытӀэмэ, зӀкъош-хэм яордӀылоуи ар плъытӀэ хушӀт. Темыр Кавказым, Къыб-лэ шӀолъырым ащыкӀорэ пчы-хъэзэхъэхэмэ иордӀхэр ащӀлӀх, Търкуем, Израиль, нэмыкӀхэм концертхэр къащитыгъэх. Ащ лъыгъэкӀотэн ыльӀэкӀыщт ӀофшӀа-гъэ иӀ.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

КушъэкӀо Сим.

Республикэм уасэу къыфашы-рэр лъэпкъэу ащ исхэм атет-гущэ пшӀоигъу.

ИорӀдкӀэ альӀӀэсы

Адыгеим инароднэ артист-кэу, республикэ филармонием иордӀылоу КушъэкӀо Симэ культурэм и Илъэс шӀукӀэ ыгу къынэжыщт. Олимпиадэ джэ-гунхэу Шъачэ щыкӀуагъэхэм иордӀхэр ащыжынынчыгъэх. Мыекъуапэ, Краснодар, нэ-мыкӀхэм концерт хэхыгъэхэр къащитыгъэх.

— РСФСР-м инароднэ ар-тисткэу Сэмэгъу Гошнагъо итворчествэ фӀэгъэхыгъэ пчы-хъэзэхъэхэу Краснодар щыси-лагъэр сӀркӀэ гукъэкӀыж лъа-плӀэу цыт, — игупшысэхэм та-щегъэгъуазэ КушъэкӀо Симэ. — Краснодар дӀт филармо-ниее Григорий Пономаренкэм ыцӀэкӀэ щытым концертыр щызэхэсщӀэнымкӀэ ӀэпыӀэгъу къысфӀэхъугъэмэ сафӀэраз.

ТӀэхъутэмыкӀое районым иад-министрације ипащэу ШхъӀэ-лэхъо АзмӀт, Краснодар фи-

Адыгэ культурэм и МафӀэхэу Лъэпкъ музейм щыкӀуагъэм хэлэжъагъэхэр.

Лъэпкъым хуэлажъэ сурэтыщI

УФ-м и СурэтыщIхэм я зэгухъэныгъэм и правленэм хэт Жылэ Анатолэ езым и хьэтI, Iуэху бгъэдыхъэ-кIэ, дуней лъагъукIэ зиIж ди художник нэхъыфI дидэхэм ящыщI.

Гъуазджэм и жанрхэм ящыщ куэдэм зезымыпщыт, нэхъ гугъу къалытэ графикэм Жылэм зэфIэкI зэрыщилэр гуапэщ. Анатолэ илъэс зыбжанэкIэ ищIа лэжыгъэхэр зэхуэхьсауэ Лъэпкъ музейм иужь дидэу шагъэлъэгъуам республикэм исхэм Iэмал ялэщ сурэтыщI IэпщIэпщIэм и Iэдакъэ къыщIэкIа графикэ лэжыгъэхэр зрагъэлагуу. Уасэншэт икIи гупсысэхуэ ящIэлът ди тхыдэр, ди блэклар, убыххэр

зэрыкIуэдыжар, къыщыгъэлъэгъуауэ абы хигъэхьа и сурэтхэр. И лэжыгъэхэм щIэ куэд хыболъагъуэ, и сурэтхэр зыхуищIа псалъэ шэрыуэхэм акъылышхуэ яхэлъщ. Псом хуэмыдэу ахэр щIэблэм яхуэщхьэпэнущ. Ди блэклар, ди бээр, ди хабзэр, ди нэмысыр, ди литературэр дымыщIэмэ, ди къэкIуэнуритIэнукуым. Тхыдэм цыхур егъэлъу, гъащIэм хурегъаджэ. Аращ зытеухуар Жылэм и лэжыгъэхэри.

Анатолэ нэхъыфIу илъагъу тхакIуэхуэ, усакIуэхуэ Искандер Фазиль, Лохвицкий Михаил, Гоголь Николай, Бештокуэ Хьэбас, ГубэщIыч Владимир, Пхъэшх МуIэед, нэгъуэщIхэми я тхыгъэхэм, гупсысакIуэхуэ Къэзэнокуэ Жэбагы, Конфуций я жылэгъуэхэм, псалъэ шэрыуэхэм яхуищIа сурэтхэр гъэщIэгъуэнщ, удамыхъэхынкIэ Iэмал илэкъым. Абыхэм къыхош Жылэ Анатолэ литературэм лъагуныгъэ ин зэрыхуилэр, абы хуабжыу зэрыдихъэхыр. Шэч зыхэмылпыжраши, Анатолэ и сурэтхэм я фыгъэкIэ а тхыгъэхэр тхыльеджэхэм нэхъ гъэщIэгъуэн, гурылуэгъуэ тцохуэ. Псом хуэмыдэу гъэм и зэман пщыкIу-тыр, адыгэ мазэцIэхэр уди-хэхуэ къехъулащ. Сурэтым

къош зи гугъу ищI зэманьр зыхуэдэр. Ахэр яхуэщхьэпэнущ урысыбээр щытепщэ ди зэманым гъэм и зэманхэр махуэ къэс адыгэбзэкIэ къэзымыгъэсэбэхэм. Тхыдэр, гъащIэр, лъагуныгъэр, дахагъэр,

гупсысэр къыщыгъэлъэгъуа и лэжыгъэхэм цыху куэд дахъэх, абыхэм куэд щызэхуэ-хуэнащ.

Цыхубэ творчествэмкIэ щэнхабзэ методикэ центрым и унафэщIу мы зэманым лажэ Жылэр зэрысурэтыщI IэпщIэпщIэм къыдэкIуэуи жэуаппыныгъэ ин зыхэлъ цыху гуапэщ. Дэтхэнэ зы адыгэри иримыгушхуэнкIэ, иримыгуфIэнкIэ Iэмал илэкъым Анатолэ къызы-хэкIа и лъэпкъ гъуазджэм, щэнхабзэм хэлъхъэныгъэфIхэр зэрыхуищIым. СурэтыщIым и мурадщ гъэм и зэманхэм я теплэхэр къызэрщ адыгэ махуэгъэлспыр, Къэзэнокуэ Жэбагы и жылэгъуэхэм яхуищIа сурэтхэр тхыль-альбому къыдигъэкIыну. Жылэ Анатолэ и мурадхэр къехъулэнэ, и Iэдакъэ къыщIэкIа и лэжыгъэхэм цыху-хэм ярит дэрэжэгъуэм езыри щымыщIэнэу ди гуапэщ.

ТЕКИУЖЪ Заретэ.

Къэбэрдокуэ Мурат и вагъуэ

Адыгэ лъэпкъыр зэрыгушхуэ и щIэблэ зэчиифIэхэм ящыщ КъБР-м и цыхубэ артист Къэбэрдокуэ Мурат. Композитор, пианист щIалэщIэм и зэфIэкI лъагъэхэм я щыхъэтц абы и IэдакъэщIэкIхэр, зэпеуэзэ хуэмыдэхэм щызэлэригъэхьэ ехъулэныгъэ лъагэхэр, щэнхабзэм и цыху цIэрылуэхэм зерадэлажъэр.

ЗэрыжалэжымкIэ, Мурат зэрыцIыкIурэ макъамэр фIуэу илъагъурт. Арауи къыщIэкIыныщ макъамэ еджапIэм шратам, псынщIэу абы щыхъэзэгъари. Илъэс 14-м ит щIалэ цыкIуым Урысей Ипщэм и концертмейстер ныбжьыщIэхэм я етIуанэ зэпеуэм и Гран-при-р кыхъащ, илъэс дэкири «Макъамэгъатхэ-2001 гъэ» фIэщыгъэр зилэ пианистхэм я зэпеуэм и дипломант хъуащ.

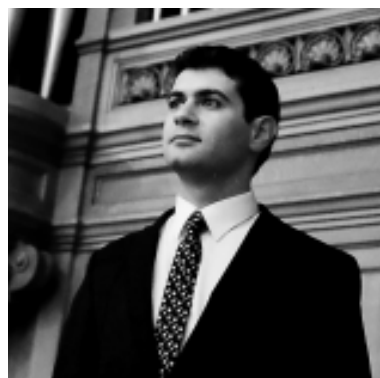
2009 гъэм Къэбэрдокуэ Мурат ГъуазджэхэмкIэ Кавказ Ищхэрэ къэрал институтым и композитор, фортепианнэ факультетхэр дипломант плъыжкIэ къиухащ,

адэкIэ абы и щIэныгъэм щыхигъэхъуащ Римский-Корсаков Н.А. и цIэр зэрихъуэ Санкт-Петербург дэт консерваториум и аспирантурэм. Студенту щыщыта илъэхъэми Мурат зэпеуэ куэдым хэтащ икIи сытым щыгуи абыхэм бжыпэр щыубыдырт.

Зыхуигъэуыж мурадэр ерыщу зэзыгъэхъулэ, зыхэт дэтхэнэзы Iуэхури и зэфIэкIымкIэ зыгъэдахэ цыху тельдыжэщ Мурат. Композитор, пианист щIалэм и ехъулэныгъэхэм я лъабжъэр щIэныгъэм и гумрэ и псэмрэ етауэ зэрыщытырщ, сытым дежи зыщIэ гуэр къыщIэным зэрыхуицIэкъурщ.

Щалъхуа щыпIэм пэжыжъэми, ар къуэпс бидэкIэ пыщIащ къызыхэкIа адыгэ лъэпкъым. Урысей щэнхабзэм и къалэнэхъыщхъуэ къалытэ Санкт-Петербург илъэс зыбжанэ хъуауэ щыпсэу щIалэр зыхэтэм яхэшыпсыхъакъым, атIэ и адыгагъэкIэ къахош, и анэдэльхубээр дахэу егъэшэрыуэ. «Уибээр пщIэжыным, ар плурылпыным мыхъэнэшхуэ илэщ, — желэ Мурат. — Сэ сызэрэплъымкIэ, укызыхэкIа лъэпкъым и щэнхабзэр нэх кууэу щызэхэпщIэ-нур абы теухуа литературэри анэдэльхубээмкIэ бджымэщ. Апхуэдэщ, псалъэм папщIэ, Нархтэм я эпосыр, адыгэ Iуэрылуатэр».

Къэбэрдокуэ Мурат урысей щэнхабзэм лъэбидэкIэ хэуащ. Нобэ абы и цIэр композитор цIэрылуэхэм я гъусэу къралуэ, и IэдакъэщIэкIхэр утыкушхуэхэм къыщрехъэсытым дежи цыху куэд къызэхуишэсу, къыщынэмыщIауэ и лэжыгъэхэр зыгъэзэщIэнур езым къыхихыжынуи Iэмал илэщ.

АдэкIэ нэгъуэщI лэжыгъэ зэфIимыгъэкIми Мурат и цIэр щэнхабзэ тхыдэм къыщIыхэнэнщ «Кавказым и симфониэхэр» макъамэ проект. Радиожурналист ТеувэжыкIуэ Марианнэрэ абырэ Кавказым епхауэ адыгэ, балъкъэр, урыс композиторхэм ятхауэ щытахэр зэхуахъэсыжри диски 5 хъуэ дунейм къытрагъэхъауэ щытащ. «Ар дэтхэнэ зышколми ялэн хуейщ, макъамэмкIэ дерсхэм щаджу, — желэ Мурат. — ЩIэблэм ящIэн хуейщ лъэпкъ макъамэм и хъугъуэфыгъуэр къахуэзыгъэнахэм я цIэхэр — Хьэлупэ Джэбрэил, Къардэн Хьэсэн сымэ. Псалъэм папщIэ, лъэпкъ гимныр Къардэн Хьэсэн зэритхар ящIэн хуейкъэ?!

Хэкупсэу щIэблэр къэбгъэтэджынымкIэ абыхэм мыхъэнэшхуэ ялэщ».

Къэбэрдокуэ Мурат и зэфIэкIхэр куэд мэхуэ, а псор мы зытхыгъэми къытхуэзэщIэгъуэбидэнкъым. Ауэ мы илъэсым къехъулахэм укытевылэмэ, къыхэбгъэщ хъуныщ режиссер Сокъур Александр и «Франкофоние» фильмыр продюсер Тельнов Алексей и «Цурцула» проектымрэ макъамэхэр зэрахуитхар. Япэм нидерландскэ оркестрыр и гъусэу Хильверсум къалэм щеплэжыщ, етIуанэр «Клевер-квартет» ансамблым дэщIыгуу Санкт-Петербург дэт «Лендок» студием шрагъэтхаш. Мы зэманым а ансамблыр и гъусэу и макъамэхэр щызэхуэхъэса диск ягъэхъэзыр. Абы хэтхуныщ Мурат зыхэлэжыкIыжэ адыгэ макъамэхэри.

Композитор щIалэщIэм дуней псом цIэрылуэ щыхъуа IэдакъэщIэкIхэр и мащIэкъым, апхуэдэу щытми мурад дахэхэр и гурацэщ, дэ шэч къытетхьэркъым, макъамэ гъуазджэм щыпигъэна вагъуэр нэхъ нурыбэ зыщIыну лэжыгъэ куэд абы иджыри къызэрэхъуэлэнум.

ЩхьэщэмыщI Изэ.

ЩЭНХАБЗЭ

Зи IэщIагъэм хуэIэижъ

Лэскэн районым и библиотекэ нэхъыщхьэм и методист пажэщ Деунэж Фатимэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и экономикэ факультетыр 1986 гъэм къиуха нэужь, Лэскэн портреб зэгухъэныгъэм, Лэскэн район администрацэм щэнхабзэмкIэ и къудамэм экономисту, бухгалтер нэхъыжы Фатимэ щылэжыащ. ИужькIэ ГъуазджэхэмкIэ Кавказ Ищхэрэ институтым библиотекэ лэжыгъэм шыхагъэгъуазэ и къудамэм щIэтысхьэжри и щIэныгъэм хигъэхъуащ. 2007 гъэм щыщIэдзауэ 2011 гъэ пщIондэ ар библиограф нэхъыщхъуэ щытащ. 2011 гъэм щыщIэдзауэ нобэр къыздэсым район библиотекэм и методист нэхъыщхъэщ.

Библиотекэм и унафэщI Тэрчокъуэ Анжелэ зэрыжиIэмкIэ, Деунэжыр пылхъэншэу зи къалэныр зыгъэзэщIэ, IуэхуищIалэр ефIэкIуэнымкIэ, абы зиужьынымкIэ щIэ гуэрхэм зэпымыуэ

лъыхъуэ лэжыакIуэ емызэщ.

Деунэжым егъэхъэзыр библиотекэм и лэжыгъэм и планыр, ахэр зэрагъэзэщIам теухуа тхыгъэхэр.

Махуэшхуэхэм ирихьэлIу сабийхэмрэ ныбжьыщIэхэмрэ папщIэ щэнхабзэ, нэгъузыужь зэхыхъэ гукьинэжхэр Деунэжым къызэрегъэпэщ. Абы и лэжыгъэм унэтIыныгъэ нэхъыщхъуэ къыщелытэ ныбжьыщIэхэр я лъахэм хэгъэгъуэзэныр, узыншагъэ ялэу, я Хэкур фIуэу ялъагъуу, я щыуэпсыр яхъу-мэу къэгъэхъуныр.

— 2008 — 2013 гъэхэм ди тхыль гъэтылпыгъэхэм я бжыгъэм фIуэу къыхъэхъуащ, федеральнэ бюджетым къыхэкIа ахъшэмкIэ. УнэтIыныгъэ зэхуэмыдэхэм ехъэлIа тхыль зыбжанэ къытIэрыхъащ. Апхуэдэхэщ, щIэнгуауэ, справочнэ, сабий, урыс, хамэ къэрал классикэ литературэхэр, — желэ Деунэж Фатимэ. — Мэлбахъуэ Тимборэ и цIэр зезыхъэ Лъэпкъ библио-

текэм, ПащIэ Бэчмырзэ и цIэр зезыхъэ Сабий библиотекэм, Мечиев Къазым и цIэр зезыхъэ НыбжьыщIэхэм я библиотекэм жыджэру дадолажъэ. КъыщынэмыщIауэ, зэпымыуэу дыхэтц республикэм щекIуэкI зэпеуэхэмрэ фестивалхэмрэ. А зэхыхъэхэм мызэмытIуэ пашэ дыщыхъуащ.

Къыхэгъэщыпхъэщ, щэнхабзэм и илъэсым ирихьэлIу мы IуэхуищIалэм зэхыхъэхъуэ зыбжанэ зэрыригъэкIуэкIар. «Мурзилка» сабий журналыр къыдэкIын зэрыщIидзэрэ илъэс 90 зэрырикур ягъэлэпIащ, Къыцокъуэ Алим къызэралъхуэрэ илъэси 100 щыкIуым ирихьэлIу «Шу пашэм и гъуэгуанэ уардэ» литературэ пыхыкIуэ къызэрагъэлэщаш. Сочэ къыщызэлэуаха Олимп Щымахуэ Джэгухэм ирихьэлIу хэтащ «Библиотека, спорт и книга навстречу Олимпиаде» республикэ зэпеуэм. Апхуэдэу я зэфIэкI шагъэлагуэ «Радостное чтение» тхыль марафо-

ным, Лермонтов Михаил къызэралъхуэрэ илъэс 200 зэрырикум и щыхыкIэ къызэрагъэлэщэ «Певец Кавказа» зэхыхъэм, нэгъуэщIхэми.

ТЕКИУЖЪ Заретэ.

Махуэр уэрэдкIэ зыгъэдахэ бзылъхугъэ

Тэмазэ Лидэ нэлъуасэ фы-хуэтщIынкIэ жытIэкIэ, фэры-щIыгъэ хъуну кыщIэкIынкIэ. Тхъэм ирещIи, мы бзылъхугъэр къэзымыщIыху кызыщальхуа лъахэм щыгъуэтыгъуей хъунуш. КIуэ аракъэ, Адыгейм, Къэ-бэрдей-Балъкъэрым къэзы-мыщIыху исмэ, ди гуапэ ды-дэу гъунэгъу фыхуэтщIынуш и творчествэм, нобэ зыхэт лэ-жыгъэм, и гъащIэми мащIэу дыкытеувылэнщ. И гъащIэр — макъамэщ, и дунейр — гъуаз-джэщ. НэгъуэщIу пхужыгъуей мы бзылъхугъэм ехъэлъуэ, апхуэдизмыкIэ ар гукIи псэкли зэгур кыыхихауэ щыта Iэна-тIэм, гуащIэм хуэпэжрэ къа-былу пырытщи.

Черкесск къалэм дэт еджа-плэ-интернатим щеджэм кы-хуэуша, е анэдэлъхуу кыда-лъхуа Тэмазэ Лидэ уэрэдым хуиIэ фылыгъуныгъэ гъунэн-шэр?! Еджаплэм кыщызэрагъ-эпэщауэ щыта уэрэджыIэ гу-ным хэту уэрэд жылэным, сценэм техъным хуичат и япэ гъуазджэ лъэбакъуэхэр. Абдеж уэрэд жылэнымкIэ и гъэсакIуэ-егъэджакIуэу щытам пщашэ цыкIлэм кыкыуэклI эфIэклIхэм кIуаплэ, унэтIыныгъэ тэрэз етын, зыкызэкъуегъэхын зы-рыхуейр кыгурылуэри, и Iэ-пэр иыгъуу жыхуалэм хуэдэу ишауэ щытащ Черкесск къа-лэм дэт республикэм гъуазджэ-хэмкIэ и училищэм, иджы Даур Аслъэн и цIэр зезыхъэ гъуаз-

джэхэмкIэ республикэ колле-джым. Училищэм щеджэми Лидэ шэщIауэ хэтащ уэрэджыIэ гупхэм, уеблэмэ лэжъапIэ Iэна-тIи абы и лъэныкъуэкIэ ирехъэ-кIыу. 1967 гъэм, училищэр кы-зэриухрэ, илъэс 45-рэ хъуа-щи, гъуазджэмрэ Лидэрэ зэ-хэх ямыIэу зэпыщIащ, и лэ-жъапIэ IэнатIэщ.

Нобэ Лидэ IуэхукIэ щIэгъэ-нащ зыхужыплэн цIыхуш. Абы кызызэригъэпэща уэрэджыIэ гупхэр сыт щыгъуи хэтщ рай-оным сыт хуэдэ Iуэху кыщ-рахъэжэми, зэпеуэхэм, фе-стивалхэм, зыкыгъэлъэгъуэ-ныгъэ зэхуэмыдэ куэдым. «Чер-кесия» зи фIэщыгъэцIэ бзылъ-хугъэ гупым и макъ гуакIуэр щолу сценэхэм, и уэрэджэр гум дохъэри плалъэ кIыхыкIэ лъэ-ужь кыщанэ. Гупым жиIэ уэрэджэм и нэхъыбаплэр Лидэ езым зэригъэзэхуэжаш, апху-эмыдэмэ — езым зэхильхъа и IэдакъэщIэклIщ. Хуабжыу гу-апэщ куэд щIауэ зэхуэмыхыжа, е зэгурэми зэхуэмыхыгъэххэ пасэррей макъамэхэм, уэрэ-джэм ушIэдэлуну. Гупым кы-хиха уэрэд жылэклэ кIуэрабгъум щыпкыуэ тетщ, цIыхубэр зы-щIагъэдэлуфу, я гулытэ къа-хъэхуу. Лидэ кълъытэ пасэррей уэрэдыжхэр, адыгэ макъа-мэхэр тхъумэныр дэтхэнэми ди къалэн пажэу кытхуэуу, ауэ гъуазджэм ирилакъэ цы-хум ар нэхъ хуэзэфIокI икли езым и нэлэм щIэт уэрэджыIэ

гупхэм абы и лъэныкъуэкIэ фыщIэу ябгъэдэлъыр мащIэ-кыым. Нэхъыбэжщ езы Лидэ хуэгъэзауэ хужытIэпхъэ тхъэ-гъэпсэу псалъэхэр, сыту жыплэ-мэ мы бзылъхугъэм гуащIэшхуэ зэрехъэ уэрэдыжхэр къэ-гъэщIэрэщIэжынымкIэ, пасэррей макъамэхэр кыдэхъыжынымкIэ, сценэ утыкухэм ихъэнымкIэ. Лидэ хуэзэфIокI кыыр щIэм дри-гъэклIу, щIэщыгъуагъэ хильхъуэ, ныбжь зэхуэмыдэхэм ит дэт-хэнэри дригъэхъэхуу макъа-мэр игъэлун.

Тэмазэ Лидэ и лэжыгъэ гушхуаплэ нэхъыщхъэу иужь-рей зэманым тегъэчынауэ пылъщ «Шагъдий» зи фIэщы-гъэцIэ ныбжьыщIэ гупым и зыужыныгъэм. Гупым къэклIу-ныфI зэриIэм Тэмазэм шэч кытрихъэкъым. «Звездочка Адыгеи» зэхъэзэхуэм и лауреат хъуахэщ, республикэ зэхъэзэ-хуэ куэдым хэтщ, иджыкIэ зыхуагъэхъэзыр гъатхэпэм и 25-м екIуэкIыну, республикэм и гъуазджэ еджаплэхэр псо-ри здызэхъэзэхуэну Iуэхугъуэ-шхуэм. Къапщтэмэ, районым зы гуфIэгъуэ зэхыхыи зэфIэклI-кыым Тэмазэ Лидэ кызызэригъэ-пэща уэрэджыIэ гупхэр хэмыту. Я зыкыгъэлъэгъуэныгъэ къэ-си къалъэщыф цIыхухэм я Iэгъуагъэмрэ фыщIэгъуагъэмрэ. Апхуэдэ зэхъыкIыым Лидэ и мурадхэри нэхъи ипэклэ ягъа-плэ, и лъэр псыныцIэ ящI.

Лидэ хуабжыу ирогушхуэ

кызыщальхуа лъахэм и щы-хыщIэ зэрызэрихъэм, «Къэ-рэшей-Черкес Республикэм гъуазджэм щыхъэ зилэ и Iуэ-хушIэ» щыхыщIэм иропагэ хэхауэ. Кавказым и щыхъэ нэхъ лъагэ дидэу кълъытэ «Золотой микрофон» дамыгъэр зэрихъэн щыхыыр кызызэ-лъэщыфари. Иджыблагъэ екIуэ-кIа республикэ фестивалым лъэщу щылуащ Тэмазэ Лидэ и уэрэджэмрэ макъамэхэмрэ, кыхуагъэфэщаш фестивалым и лауреат щыхыщIэ лъагэри. КъынэмыщIауэ, Тэмазэм илэщ нагъыщэ псоми я дипломхэр, щыхъэ тхыльхэр.

МащIэкъым Тэмазэм хуэзэфIэ-кIар, Iуэхуу зыхушхыхэр, гъу-азджэм къулыкъу хуищIэну зэ-рыпэрыхъэ лъандэрэ. Арами, хъуапсаплэ зимыIэ щыIэкъым. И куэдщ Лиди мурадыщIэхэр, ипэклэ зыхуэлэжъэну гупсы-сэ щIэщыгъуэхэр. Апхуэдэу, хуейт «Шагъдий» гупыр нэхъ шэщIауэ телевиденэм щигъэ-лъэгъуэну, нэхъыбэрэ утыку иришэну, хуейт «Черкесие» бзылъхугъэ гуп дахашхэр фа-щэклэ нэхъ екIуу кызызэгъэ-пэщауэ илъагъуу, нэгъуэщI куэдми.

— «Шагъдий» ныбжьыщIэ гу-ным фащэ екIухэр илэнымкIэ дэлэпыкъуэгъу кытхуэхъуахэр тхъэм игъэпсэу. Сценэм ты-дошэ дыкытемыуыкIытыхыжу. Езыхэри сценэм екIуу зэры-техъэм имыгъэгъушхуэкIэ къа-

нэкъым. Макъ куэдкIэ зэщIэ-жыууэ уэрэд жылэным хуа-бжыу сыдехъэх, си нэлэм щIэт ныбжьыщIэ гупри дезгъэхъэ-хыфа хуэдэщ а Iэмалым. Сыт хуэдэ уэрэди ирехъу, ар зэ-рызэхэхъу, е уэрэдыщIэ зэ-хэслъхъамэ, зэуэ си щхъэм щызоуэ ар макъ куэд зэхэткIэ зэрыжыплэфыну макъамэр. Абы дэтхэнэ уэрэдри нэхъи дахэ, уардэ, гуакIуэ ещI. КуэдкIэ уегъэгугъэ ныбжьыщIэ гупым и уэрэд жылэклэм, и жыджэ-рагъым. Къапщтэмэ, сэ сы-зэрегупсысыр аращи, ныбжьы-щIэ ирехъу, нэхъ балигъ ирехъу, гъуазджэм, уэрэдым дихъэхым и гур нэхъ шабэ, нэхъ къа-бзэ мэхъу. Си фIэщ хъукыым гъуазджэм хильхъэса цIыхум Iэагъэ, щIэпхъаджагъэ и щхъэм кыхъэну, и IэрыкI хъуну. Абы кыдэкIуэуэ си жагъуэ мэхъу иужьрей зэманым гъуазджэм, щэнхабзэм къэрал, власть гу-лытэ щызу зэрымыгъуэтыр — игу нэхъ зыхуэгъур кыхегъэщ Лидэ.

Махуэм Iуэхуу илъым ира-гъэзэшауэ и унагъуэ екIуэлэж-ми, Лидэ ищIэнрэ зызыригъэ-зынрэ илэщ. И къуэхэр гъушIым йолэж, и къуэрылху гуэрыр дыщэклI IэщIагъэм дехъэх, нэ-гъуэщIыр, нэгъабэ «Мини мисс» щыхыщIэр къэзылъэщын зы-хуэзэфIэклэгъэххэ пщашэ тхъэ-Iухуд цыкIлр, сценэм хуэхэ-мэкъым. СыткIи и щIэгъэкъуэн-дэлэпыкъуэгъу хъэлэмэтхэщ и нысэхэр. ЗэрыхъумкIэ, гъуаз-джэм и лъэныкъуэ зэхуэмы-дэхэрами, бынунагъуэр псори абы хуэгъэзащ. Псоми хушIы-хъэгъуэ хуегъуэт, сыт хуэдэ Iуэхуми дэрэгъэуэ кыхуэхэ Лидэ икли гъащIэм хуэрэзыщ и Iуэхурэ и псэрэ зэкIуу ду-нейм тетын лъэкIыныгъэ кы-зэрыритам папщIэ. Апхуэдэу псэмрэ акылымрэ зэгурьIуэу Тэмазэ Лидэ зэрыпсэурагъэнщ езыри уэрэдыщIэхэр, макъа-мэщIэхэр щIэх-щIэхъуу дунейм кытригъэхъуэ цыхубэм тын щIахуищIыфым и щхъэусыгъуэ нэхъыщхъэр.

ТУАРШЫ Ирэ.

Гъуэт Хъусин Азэмэт-Джэрий и къуэр (1941)

Щэнхабзэм псэкли гукIи епха цыху гъуэздэжэхэм ящыщэ зи зэфIэклIри Iэзагъэри нэсу къэ-зыгъэлъагъуэ, и цIэр жыжъэ зыгъэлуа, илъэс 40-м щигъуауэ щэнхабзэм хуэлажъэ, Урысей Федерацим и цыхубэ артист, Къэбэрдей-Балъкъэрым Щыхъэ зилэ и артист, Къэрэшей-Черкес Республикэм и цыхубэ ар-тист, Даур Аслъэн и цIэр зе-зыхъэ щэнхабзэмрэ гъуазджэ-хэмрэкIэ колледжым и унафэщI Гъуэт Хъусин Азэмэт-Джэрий и къуэр.

Гъуэт Хъусин япэ адыгэ профессиональнэ уэрэджыIэ, лъэпкъ вокальнэ еджаплэм и кызыгъэпэщакIуэщ.

Гъуэтым и макъ лъэщыр, и уэрэд дахэхэр ди цыхубэм я гуми, я псэми дыхъащ. И цыкIушхъэ лъандэрэ уэрэд

жылэным дихъэх щIалэ гуры-хуэм зыщIэхъуэпсыр кыдэхъун мурадкIэ, курот еджаплэ нэ-ужьым, Саратов къалэм дэт Собинов Л. и цIэр зезыхъэ консерваторием щIэтысхъащ, икли 1972 гъэм ар ехъулэныгъэ хэлъу кыиухащ.

ИужькIэ Хъусин Хъэбзэ къуа-жэм дэт музыкальнэ еджаплэм и унафэщIу илъэситIкIэ щы-лэжъащ. Абдеж хуэзэфIэклI кы-мыгъанэу, сабийхэр щэнхабзэм лэгъунэгъу зэрыхуищIыным те-лэжъащ.

1973 гъэм Гъуэт Хъусин Польшэ Республикэм ягъакIуэ. Абдеж щекIуэкIа «Горные зем-ли» дунейпсо Iуэрылуатэ фе-стивалым адыгэ уэрэджэр ще-гъэлу. Хъэбзэ щылэжъа нэужь, Гъуэтыр илъэс бжыгъэкIэ Вол-гоград къалэм дэт музыкальнэ

училищэм вокалымкIэ и егъэ-джакIуэу щолажъэ, икли и псэр зыхуэлэ творческэ лэжыгъэм зрет.

Хъусин Черкесск къалэм кыгъэзэжа нэужь, ар щэнха-бзэмрэ гъуазджэхэмрэкIэ учи-лищэм лэжъэн щыщIэдэ. 2003 гъэ лъандэрэ Хъусин а кол-леджым и унафэщIщ.

Гъуэтым игъэзащIэ роман-схэм, Урысейм, хамэ къэрал-хэм щыщ композиторхэм я ариехэм, лыхъужь, лъагъуны-гъэ лъэпкъ уэрэджэм кыхошэ зэкъуэтыныгъэгъэм, зэныбжьэ-гъуныгъэм, мамырыгъэм теу-хуа гупсысэхэр. Хъусин и ре-пертуар къулейм увыплэ ин щеубыд адыгэ лъэпкъым и къэклуэкIыкIам, хэкум, хабзэм, нэмысым ятеухуа уэрэд-хэми.

Макъамэр е уэрэдыр гукыи-нэж щыхъу щыIэщ, абы уи псэм зыкIэрэщIэри уи гъащIэм и кыхъагъэкIэ кыбдэщIыгъуш. Апхуэдэщ, Хъусин и уэрэд нэхъ цIэрылуэхэм ящыщхэри: «Гуащэгъагъ и уэрэд», «Си къэ-шэн», «Адыгэ нэмыс», «Ис-тамбыл гъуэгъу», «Хъэбзэ», «Iэ-лын», «Iуащхъемахуэ», «Тхъэ-рыкъуэ», нэгъуэщIхэри.

Илъэс бжыгъэ хъуауэ Хъу-син и гъэсэнхэм зэрызау-жыным пылъщ. Абы и нэлэм щIэгъу зызыгъасэ щIалэгъуалэм я Iэзагъым щыхагъахъуэ Уры-сей псом щыцIэрылуэ кон-серваториехэм, ищхъэ еджа-плэхэм.

Хъусин и макъыр щыплэ зэхуэмыдэхэм щигъэлуащ. Ап-хуэдэщ, Адыгэ, Абхъаз, Къэ-бэрдей-Балъкъэр республикэ-

хэр, Бельгие, Голландие, Ис-пание, Тырку, Польшэ, Изра-ил къэралхэр.

КызыыхэкIа лъэпкъым и къуэ пэж Гъуэт Хъусин иро-гушхуэ и хэкур, и лъэпкъыр, и унагъуэр. Абы и цIэм еп-хаш адыгэ лъэпкъым и гъуаз-джэм игъуэта зыужыны-гъэр.

Кыщокъуэ Алим и цлэр зэрехъэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цыхубэ усакуэ, Социалист Лэ-жыгъэм и Лыхъужь Кыщокъуэ Алим кызыраальхурэ илъэси 100 зэрырикъур гъэлъэплэным хуагъэхъэзыра луху-

гъуэхэм хыхъуэ, бадзэуэгъуэм и 22-м Шэджем псыхъуашхъэхэм къашхъэщит бгыхэм ящыщ зым хэкулэ цлэрылуэм и цлэр флэащ.

Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхъемадэ, «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхъэ Хъэфыцлэ Мухъэмэди КъАХ-м кыбгъэдэклыу флыцлэ яхуицлэ гупым хэта дэтхэнэ зыми, икли абыхэм ялэжар лэпкъ тхыдэм фыклэ кызырыхэнэнум шэч кызыртримыхъэр кыыхигъэащ. Гупым пашэу яхэта Ольмезов Абдул-Хъэлим Кыщокъуэм и лухъэхэм къраха мывэ яритащ абы и цлэклэ кызылуахыну я мурад музейм шлэхъэнэ, апхуэдэуи абы и псалъэхэм кыыхигъэащ кызыхъэлъэкля яхэтми, гупым шыщ дэтхэнэми лыхъужыгъэ кыгъэлъагъуэу бгым зэрыдэклар. Зэлушлэм и кылухуу Кыщокъуэ Алим зыгъэлъэплэ цыху тлошым ДАХ-м и Шыхъ тхыльхэмрэ фэеплэ саугъэтхэмрэ иратащ.

Усакуэр блэклэмрэ къэклуэ-нумрэ зэзыпх лэамыжу илгытэрт Кыщокъуэ Алим. Усакуэм и гупсысэр дэзылыгъ ди лэпкъэгъухэм я жэрдэмклэ зэхабла луху щхъэпэр зыгъэзэщлэну зи пцэ далъхъа гупым хэтт спортсменхэри, къулыкъушлэхэри, КъБКъУ-м и лэжыаклуэхэри, журналистхэри. Абыхэм я гъуэгъуэлъагъуэт альпинист цлэрылуэ Ольмезов Абдул-Хъэлим.

Метр миниплым нэс зи лэагъ лухъэр къэзыгъэлурыцлэ гупым Къэбэрдей Адыгэ Хасэм иригъэщлэ, мраморым кыхэлэушылкля, Кыщокъуэ Алим и сурэтрэ лухуэгъуэм ехъэлэ

тхыгъэ клэщлрэ зытет фэеплэ пхъэбгъур лъагаплэм и шыгум цагъэуащ, УФ-мрэ КъБР-мрэ я ныпхэр дэщылгъуу. Махуитл гъуэгъуанэм тета, кълэн мытыншыр зыгъэзэщлэ гупым «Башиль» аузыр кызыэранэклри Налшык къагъэзэжащ.

Усакуэ щэджащэм и цлэр бгым флэзыща гупым хэтахэр Дунейсо Адыгэ Хасэм цагъэлъэплэ. ДАХ-м и тхъемадэ Сэхъурукъуэ Хъэутий абыхэм гуапэу ехъуэхъуащ Кыщокъуэм и цлэр гъэлъэплэным хэлъхъэныгъэшхуэ зэращлэмклэ. Хъэфыцлэ Мухъэмэди КъАХ-м кыбгъэдэклыу флыцлэ яхуицлэ гупым хэта дэтхэнэ зыми, икли абыхэм ялэжар лэпкъ тхыдэм фыклэ кызырыхэнэнум шэч кызыртримыхъэр кыыхигъэащ. Гупым пашэу яхэта Ольмезов Абдул-Хъэлим Кыщокъуэм и лухъэхэм къраха мывэ яритащ абы и цлэклэ кызылуахыну я мурад музейм шлэхъэнэ, апхуэдэуи абы и псалъэхэм кыыхигъэащ кызыхъэлъэкля яхэтми, гупым шыщ дэтхэнэми лыхъужыгъэ кыгъэлъагъуэу бгым зэрыдэклар. Зэлушлэм и кылухуу Кыщокъуэ Алим зыгъэлъэплэ цыху тлошым ДАХ-м и Шыхъ тхыльхэмрэ фэеплэ саугъэтхэмрэ иратащ.

Дунейм ехыжа тхаклуэм ар кызыхъэкля цыхубэм хуицлэжыфыр ар шлэблэхэм ягу илгынырщ, и фэеплэры илгылэплэнырщ. Усэбзэ дахэкля зыхуэупса шыналъэм уардэу зыщызылэт къуршхэм ящыщ зым иджы зэрехъэ Кыщокъуэ Алим и цлэр, ар зэращымыгъупшам, и творчествэм пцлэшхуэ зэрыхуащым и дамыгъуэ.

ШОДЖЭН *Иэминат.*

Лэпкъ фащэм и гуащэ

«Илъэсым и цыху», «Илъэсым и цыхубз» цлэхэр зилэ модельер Сэралъп Мадинэ кыфлэащхэр хуэфащэщ, япэрауэ лэпкъ хабзэрэ щэнхабзэрэ ехъумэри, етлуанэрауэ и лэщлагъэм хуэлэижыщи. Ар ящыщ зи лэжыгъэрэ гъащлэм шилэ кълэнымклэ абы зыкышызыгъуэтыжа мащлэм. Анэ гумащлэщ, щхъэгъусэ гуапэщ, лэжыаклуэ псэемыблэжщ.

Сэралъпым кыиухащ Ставрополь технологие техникум-мрэ Герцен И. и цлэр зезыхъэ Санкт-Петербургуниверситет-мрэ. Иужьрейм абы психологиер щиджащ. Арагъэнц ар и лэжыгъэм зэрыхуэлэижыым хуэдэу, зэхэщылкля илэу цыху къэс бгъэдыклэ щхъэхуэ кышыхуигъуэтыфыр. Зэманклэ Сэралъпыр егъэджаклуэуи лэжыащ. Цыхур и лэщлагъэ хъунум зэрылхыгъуэм хуэдэу, езы лэщлагъэми цыхур кышыхыгъуэ-тыж щылэ кышылэклэныщ. 2002 гъэм бзылхугъэм и япэ лэдакъэщлэклхэр зыхуихъэсри, зыми емышхъ шыгынхэр зыщлэлэ лухушлэплэ кызылэуихащ. Мадинэ ядолажэ дизайнер хъэпшыпхэр шлэлэу Санкт-Петербургу дэт тыкуэн зыбжанэм.

Апхуэдэуи «Черкесский круг» проектым Мадинэ фащэхэр хуигъэхъэзыращ. Модельерым и зэфлэклэры зыхуэдэр кыгъэлъагъуэу кытцохуу ар кинорежиссер Сокуэр Александр зэрыдэлэжыами.

2009 гъэм Сэралъп Мадинэ ирегъэд хъэгъуэллыгъуэ лэпкъ фащэхэр, пасэрей жыпхъэм тлэклэ кытекляуэ. Апхуэдэ «коллекцэм» абы флэщ «Пшащэ пцыхъ». Куэдым ягу кыинэжащ абы Иорданием и пащтыхыпхъу Рим хуида лэпкъ фащэр, уеблэмэ «Hello» журналым абы щхъэклэ «дэробзэр лэщлагъэм и шапхъэщ» итхат.

Сэралъп Мадинэ и лэдакъэщлэклэ бостейхэр Урысей Этнографии музейм (Санкт-Петербург) тлэу цагъэлъэгъуащ.

Япэ дыдэу ар абы шрагъэблэгъам «... в реке времени» и проектыр кълэшхуэм ишаш (2009 гъэм). Выставкэм ирихъэллэу, Сэралъпым кыдыгъэклэ адыгэ бзылхугъэм и фащэмрэ ар зэманым зэрыдеклуэклымрэ теухуауэ тхыль. Абы лъандэрэ Мадинэ и фащэ зыбжанэ Урысейм и музей нэхъыфлхэм шахъумэ.

Модельерым и лэдакъэщлэклэ хэр, «Шэрджэс шлэинхэр» зыфлэща фащэ гупыр, етлуанэу Этнографии музейм и мрамор

пэшым щигъэлъэгъуащ 2012 гъэм. Кыкылэлыкылуэу, фащэхэр Рим, Истамбыл, Москва кълэхэм я утыкум ихъащ. 2012 гъэм кызылэуихауэ ноби цлэращлэу мэлэжэ Сэралъп Мадинэ и Арт-Центрыр. Зэпымыуэ Мадинэ абы луху дахэхэр, гъэлъэгъуэныгъэхэр шрегъэклэуэклэ. Нэхъыбэрэ ахэр

теухуащ адыгэ хабзэр, лэпкъ щэнхабзэр хъумэным.

Пасэрей адыгэ нэум ущылхъауэ флэклэ умышлэну, лэпкъым кыгъэсэбэпу шыта цыкылуэклэ, лэна лъакъуищыр, фэтыджэн уэздыгъэр, арджэнхэр, шыклэпшынхэр зызэхэту — ди тхыдэм уриплэжын щхъэклэ нэхъыбэ ухуейтэкъым Сэралъпым и деж мы илъэсым «Адыгэ унэ» тыкуэныр зей лутыж Мэжид выставкэ еклу кышчы-зэрыгъэлъэщати. Мынэхъыклэу, адыгэ усыгъэм и пшыхъхэм

Модэ унэм цыхур куэдэу шы-зэхуешэс. Апхуэдэ лэпкъ утыку уилэныр фыгъуэщ.

Адыгэ фащэм и махуэм ирихъэллэу, Мейкыуапэ кышчызэрагъэпэща фестивалым хэтащ Мадинэ и лухушлэплэр. Иужьрейуэ ягъэхъэзыра фащэхэр тхъэмахуитклэ «Къуэкы-плэм и музейм» цагъэлъэгъуащ. Сыт хуэдэт ахэр жыплэмэ, махуэ къэс зепхъэ хъуну, «стилизованнэ» жыхуалэ фащэхэрт...

Сэралъпым хуэзэфлэклэры мащлэжыым. Абы псапашлэу лухухэри кызыэрегъэпэщ. Псалъэм папщлэ, республикэм илъэс къэс щеклуэклэ «Мир в ладошке» акцэм и жэрдэмшлэклэуэр аращ. Илъэсибл хъуауэ дизайнер ныбжышлэхэм я шыналъэ зэхъэзэхуи абы ирегъэклэуэклэ. Къэклуэну зэманым Мадинэ зызэрылэагъур художник-дизайнерщ, эскизхэр ищлэ, е, езым зэрыжилащи, и нэхъыклэрауэ, дэробзэр лэщлагъэм хуезыгъаджэ лэщлагъэплуш. Тлэм шыгъуэми дэ бзылхугъэм дохъуэхуу гъуэгъу дахэ зытетым гурэ псэклэ пицхэнэ.

БАГЪЭТЫР *Луизэ.*

— Мы илъэсым мурад фызырепхъамрэ кыувэхуламрэ зэпкыуэжрэ? Фи гуащэ къухым шыгуазэ дыпщамэ ди гуапэт.

— Илъэс къэси едгъэкыуэ ди хабзэу, мы гъэми зэфлэтху лъухугуэхэм кышымынэу, 2014 гъэм ди лэжыгъэм куэдкыд едгъэхуаш лъэпкъым и творчествэм хуэгъэза лъэныкыуэмкыд. Урысейм деж мы илъэсыр — щэнхабзэм, Къэрэшей-Черкес Республикэм деж — зи узыншагъэмкыд зыхуэзэфлэмыкыд цыхухэм зыратраууам папщыд, ди лэжыгъэр тхуашцэу, щакцэу шлэгъэхуэбжыуэ едгъэкыуэклэщ.

Тхуэзэфлэклэмрэ ди мурадхэр кызырэйдэхуэламрэ я уасэр дэракъым езытыжыпхъэр, арамы, районым и цыхубэ щэнхабзэ гупхэр нэгъэсауэ республикэ утыкум зыратраууам умыгъэбелджылыуи хъунукъым. Сыту жыплэмэ, ар цыху куэдым я гуащлэщ, лэжыгъэщ, я хъэрчэтрэ лъэху бгъэдыхэкыд узыншэрэщ.

Районым и щэнхабзэ къудамэм и лэжыгъэр кызыдэжырэ къуажэхэрэщ. «Симфония творчества» и флэщыгъэцэу республикэм щекыуэклэ фестивалым ипкы иту, щэнхабзэ къудамэхэми цыхухэм я пашхэ шрагъэкыуэклэ гъэлъэгъуэныгъэхэр тлэкылам лъабжы хуэхуауэ пльытэ хъунуш. Ар хабзэ дахэу кызылпътэ, сыту жыплэмэ, ди лэжыгъэр нэхыбэу зыхуэзунэтлэри, зыхуэгъэзари цыху кызырэкыуэхэрэщ.

«Щэнхабзэ къудамэ» жыхуэтлэр уэрэджылэ, къэфакыуэ, нэгъуэщл гуп зэчиифлэ куэдэ зэхэлъщ. Абыхэм я зыгъэлъэгъуэныгъэщ, ехуэплэныгъэщ, зэфлэкыд ди щэнхабзэ къудамэр зыгъэбатэри, зыгъэбейри. Апхуэдэ гупхэм я лэжыгъэр мыщлэ зырызу зэхэплъхъэмэ — аращ ди къудамэм и лэжыгъэ къэхуэри зырызэхуэжэсыжыр.

Апхуэдэщ мы илъэсым районым, республикэми щекыуэклэ лъухугуэхэм хэтэ ди творческэ гупхэр. Любительскэ театрхэм я республикэпсо зэхъэзэхуэм зэчиифлэу зыкышхуэгъэлъэгъуаш Арэшыкыуэ Рафаэл и цлэр зезыхэ Хъэбзэ курыт еджаплэм и еджапкыуэхуэ: Узэрокуэ Изабеллэ, Узэрокуэ Ислам, Жумай Фатимэ; Жыакуэ курыт еджаплэм шыщ ныбжыщлэ Шыбыхыуэ Даянэ сымэ. «Художественнэ псалъэм нэх хуэлэз» фыщлэ тхылхэр псоми кыалъэщ.

«Магия танца» и флэщыгъэцэу, республикэм и къэфакыуэ гупхэр здызепеуам, Узэрокуэ Зураб игъасэ «Ашэмэз» къэфакыуэ гупымрэ (Районым и щэнхабзэ къудамэ) Лымаху Анатолий игъасэ «Сэтэней» къэфакыуэ гупымрэ (Али-Бэрдикыуэ щэнхабзэ къудамэ) «Зэ оригинальность постановки танца» номинацэ зырызымкыд текыуэныгъэхэр кыалъэщ.

«Зэчийхэм я жармыкыд» и флэщыгъэцэу республикэм щекыуэклэ фестивалым, районым и «Джэгуакуэ» гупым шагъэлъэгъуаш «Нысакыдэм и япэ псыхэ гъуэгъу» хабзэм теухуа теплъэгъуэхэр. Жытлэнщи, цыху кыекыуэллэхэми, хеящлэ кыкыгъэллэхэми хуабжы ягу ирихъащ гъэлъэгъуэныгъэр. Абы и шыхъэтщ диплом кыкыгуагъэфэщари: «Къэрэшей-Черкес Рес-

Илъэс кыуар Урысейм и деж щэнхабзэм и Илъэсу шытащ. Сыт хуэдэ ехуэплэныгъэкыд, зэфлэкыд пежы, ягъэкыуэтэжрэ мы илъэсыр район, къуажэ щэнхабзэ къудамэхэм. Абыкыд шыгуазэ дыщыну зыхуэдгъэзащ Хъэбзэ районым и щэнхабзэ къудамэм и унафэщл Дзэгъэщтокыуэ Изабеллэ.

Щэнхабзэр зэрызэхэлъыр ди зэхэтыкыд дахагъэщ

публикэм шыпсэу лъэпкъхэм я гъуазджэхэмрэ хабзэмрэ и хуамакыуэхэм» зи флэщыгъэцлэр.

— Зэрытщлэмкыд, «Лучшее изделие декоративно-прикладного искусства» номинацэмкыд текыуэныгъэр уэр дымдэм абдеж кышхуэпхуагъэфэщаш, абыкыд дынохъуэху! Нэгъуэщл лэрыкы куэд щэнхабзэ къудамэм игъэлъэгъуа хъунуш?

— Ар пэжщ, ди цыху

шылажыэхуэ Къэзэнокуэ Лолэрэ «Пшэплэ» гупым и концертмейстер Багъ Борисрэ.

— Къэралым, республикэм я щэнхабзэ мурадхэр зэрызгъэзащлэм кышхуэныу, адыгэ лъэпкъым хуэгъэза лъухугуэщл куэд мы илъэсым егъэкыуэклэуэ дыщыгуагъэщ. Ди гуапэт абы и къэхуэми укытепсэлъыхамэ.

— Хэкупсэ-лъэпкъыпсэ гъэс-

лэпщлэпалщлэ куэдым я лэрыкыдхэр ягъэлъэгъуаш абдеж. Хуабжы ягъэщлэгъуэу, куэдым зэрагъэлъэгъуу утыкум ирахъащ сурэтыщл ныбжыщлэ Къэнлокыуэ (Къэзэнхэ) Сэтэней и лэдакыщлэкыдхэр. «Нартхэр», «Адыгэ Хэку», «Илъэсым и теплъэгъуэхэр» сурэтхэр нэгъэсауэ зэчиифлэу гъэзэщлэ. Зэрищлэ шыкыдэри нэх гъэщлэгъуэныж — граттаж (туш зытекыуэ, тхылъымплэ лъэужыгъуэхэм я напэм кыалэмыпэкыд е нэгъуэщл лэмэпсымэ папщлэкыд сурэтыр кытхъуэу), графикэкыд, абдж напэхэм тхыпхъэщлэпхъэхэр тешыхъуэу — сытми, узыфлэмыкыдхуэныу теплъэджэщ. Лъэпкъ пшыналъэхэм я дахагъэр кызызэхуэсахэм нахъэсаш пшынауэ Къардэн Альбинэрэ «Созэрэщ» шыкыдэпшынауэ гупымрэ.

Лъэпкъ макъамэхэр зыгъэбзэрабзэхэм уатепсэлъыхэмэ, жытлэпхъэщ апхуэдэ гуп зэчиифлэхэмкыд Хъэбзэ районым зэрыбейр. Зы шапхэ закыуэ къэсхынщи, «Си лъэпкъым и гур зыхэлъыр — макъамэр кызыш пшына лэпэхэрэщ» и флэщыгъэцэу, республикэм щекыуэклэ е л-нэ фестивалым япэ уыплэр кышхуэащ, фестивалым и саугъэт нэхыщхъэри кыраташ Зеикыуэ къуажэм и щэнхабзэ къудамэм

апхуэдэ лъухугуэхэр. Абы кышхуэныу, адыгэбзэр, лъэрыуатэр, литературэр цыхухэм, псом хуэмыдэу ныбжыщлэхэм, сабийхэм янэхъэсыным гъэсэныгъэм деж уыплэщхуэ щейбыд. Хэкужыым шыщ усакуэ хэм, тхакыуэхэм, композиторхэм, сурэтыщлэхэм кышхуэныу, хамэ къэралхэм шыпсэу адыгэхэм кыахэкыд цыху цлэрылуэхэм я творчествэр утыкум нэгъэсауэ идохъэ.

Мы лъэхум нэхыщхъэр — езы сабийхэр кыкышхъэрэщ, я зэчийкыд, лъэбакыуэ махуэкыд творчествэм хэгъэбзэ-кыуэнращ. Абы и лъэхуэклэ, мы илъэсыр кыатщтэмэ, кыдэхуэлауэ пльытэ хъунуш «Фыдэхъэщхуэныу фыкыблэгъэ» и флэщыгъэцэу районым щекыуэклэ гушылэ фестивалыр. Мы зэхъэзэхуэ дахэр зэрекыуэклэр адыгэбзэщ, хэтари Хъэбзэ районым и сабий лъэпкъым 12-м ящыу гуп зэчиифлэхэрэщ: Жыакуэ къуажэм шыщ «Дыгъэ» гупыр, Али-Бэрдикыуэ шыщ — «Золушка», «Вагъуэ» гупитыр, Зеикыуэ — «Вагъуэ цыкыуэ», «Жыгеищлэ», «Жыгеищлэ», Малэ Зеленчук — «Дахэнагъуэ», Инжыджышхуэ — «Анюта», Хъэбзэ къуажэм — «Нур», «Сэтэней» гупитыр, Бэвыкыуэ шыщ «Нарт»-р. Абы кынымыщлэ, сабийхэмрэ ныбжыщлэхэмрэ я творчествэмкыд район купсэм и гупымрэ Арэшыкыуэ Рафаэл и цлэр зезыхэ Хъэбзэ курыт еджаплэм и ныбжыщлэхэр зыхэт театрымрэ зыкыгъэлъэгъуаш. Фестивалыр дахагъэ хуащ, зэрекыуэклэри кыагъэлъэгъуэжаш республикэм и хыбарегъащлэ лэмалхэм, цыхухэри щыгуагъэщ.

Адыгэ жыслэнщи, «Адыгэ ныпыр щлэблэм кыелэтыж», «Уи бзыпхъэр сэркыд кыыхахымы, зэры-Кавказу уахуэфыпсщ» я флэщыгъэцэу Хъэбзэ районым щэнхабзэмкыд иуардэ Унэм щекыуэклэ лъухугуэтири узыфлэмыкыдхуэ дахэ хуащ. Япэ пшыхыр теухуат лъэпкъым и гъащлэ дамыгъэ — адыгэ ныпым, етлунэр — лъэпкъым и напэу пльытэ хуэну — адыгэ фащэм. Дызэрэплъымкыд, мы лъухугуэхэр нэгъэсауэ дгъэнщлэ уэрэджлэ, кыафэкыд, зыгъэлъэгъуэныгъэхэмкыд. Цыхухэми я гум хуабжыу нэсащ.

Зы тхыгъэкыд псоми дакытемыпсэлъыхыфми, лъухугуэ дахэ куэд шрагъэкыуэклэщ районым. Нэхыщхъэр зыщ —

щэнхабзэ къудамэм и лэжыгъэр — хуабжыу убгъуаш икы хэпщаш районым и гъащлэ. Къызырэкыуэ зэлушлэм кышхуэ-гъэжыуэ, ублэмэ сабий лъэпкъым, еджаплэхэм щекыуэклэ пшыхъэм шыщлэкыдхуэ, зэра-лъэкыд хэмыту кыанэкыд районым, къуажэми я щэнхабзэ къудамэхэр.

— Дызэрыщыгуагъэщлэ, республикэм щекыуэклэ лъухугуэхэм я мызакыуэу, гъу-нэгъу хэгъуэгъуэхэми шрагъэкыуэклэ зэхыгъэхэм фахэтэщ...

— Илъэс къэси, зэрытлэкыд и ужэ дитщ гъунэгъу хэгъуэгъуэхэми, къэрал утыкуми зыкышхуэ-щыдгъэлъэгъуэну. Абыкыд зи пщлэ тлэтыр ди лъэпкъращ, дызыщыпсэу Хэку цыкыуэращ. Къэрэшей-Черкесри, Кавказри мы зэманым хуабжыу хуэныкыуэщ и теплъэ дахагъэр къэрал утыкум ихъэным. Ар ди щхъэ-усыгъуэу, районымрэ республикэмрэ щедгъэкыуэклэ лъухугуэхэм кынымыщлэу, нэгъуэщл хэгъуэгъуэхэм кышхуэащхэ фе-стиваль бжыгъэм мы илъэсым дахыхъащ, зыкышхуэ-щыдгъэлъэгъуаш. Апхуэдэщ «Ашэмэз» къэфакыуэ гупыр махуитхуэклэ Петергоф зэрыщлар, «Черкесия» уэрэджылэ гупыр, лъэпкъ макъамэхэр зыгъэзащлэ «Редадэ» гупыр, «Пшына» зи флэщыгъэцэу пшынауэ гупыр жэуэ Адыгэ Республикэм и кыалашхэ Мейкыуапэ щекыуэклэ адыгэ щэнхабзэм и е 6-нэ лъэпкъыбэ фестивалым зэрыхэтэр. Абдеж «Редадэ» гупыр фестивалым и е 2-нэ нагъыщэр зилэ Лауреат хуащ.

— Зэфлэфлэ лэжыгъэми, кыфпэщылэ мурадхэм купыщлэ яхуэхуэу сыт кыплъытэр?

— «Щэнхабзэ къудамэ» шыжа-лэкыд — абы кыгъэлъэгъуэр лъэпкъым и дахагъэщ, уардагъэщ, напэщ. Ди щхъэ дыкышхуэныуи дыхуейкыд, ауэ сыт и лъэхуэклэ: лъэпкъ макъамэхэми, уэрэджэми, кыафэхэми, лъэрыуатэми, нэгъуэщлэми хуэгъэзауэ, укымыгъэуыкытэу, ублэмэ уи щхъэр лъагъуэ уи-гъэлъэгъуэ утыку ихъэн творческэ гупхэр илэщ районым. Зэрыгуылуэгъуэщи, къэфакыуэ, уэрэджылэ, нэгъуэщл гупхэм я зэфлэкыд пкыи лъабжыи яхуэхуэр щэнхабзэ къудамэм и лэжыакуэащхэрэщ. Ахэрэщ лъэпкъым ди нэхыжыщлэ димылэжхэм я щэныр хуэмыным нэгъэсауэ хуэлажырэ, зи кыарурэ гуащлэ узыншэрэ хэзылхъэр.

Абы кынымыщлэу, фыщлэ хуабжы ябгъэдэщлэ сыт и лъэхуэклэи зыкытщлэзыгъакуэу ди район администрацэм. Зэрыгуылуэгъуэщи, псоми я кыару, хъэрчэт, гулытэ зэхэлъхъэщ сыт хуэдэ лэжыгъэри зыгъэкыуэращ. Щэнхабзэм и Илъэсыр республикэм кышхуэ-зэлуахым, КъЧР-м и лэащхэ Темрезев Рэшид жылауэ шытащ: «Щэнхабзэм и Илъэсыр кызылэудох, ауэ зэхуэтщыжы-нукыд!» Мы псалъэхэр нэгъэсауэ мурад пажэ зыхуэтщыжыу дылэжапхъуэ кызылпътэ. Дэраш — лъэпкъым шыщ дэтхэ-нэми елытащ ди щэнхабзэр дахэу зетхъэными, зэманым хэпшэхуэжыными. Адыгэ лъэпкъым и щэнхабзэми, жылагуэу лъэхуэми, зэхэтыкыдэми, сыт лъэныкыуэми ехъэллауэ лъэбакыуэ махуэклэ илъэсыщлэ кыакуэм дыхэбэкуэну кышхуэащ!

Епсэлъар
БЕМЫРЗЭ Зурабщ.

Лъэпкъ искусствэр — тибайныгъ

Шъуашэр къашъом дештэ

Лъэпкъ къашъомрэ адыгэ шъуашэмрэ язэпхыныгъэхэр пэсэрэ лъэхъаным къыщещежъэх. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэ-сым» икъэшъуаклохэу Бэрэдж Дианэ, Нэгъой Мадинэ, Шагудж Батурай зэралыгътэрэмкIэ, адыгэ шъуашэмкIи, къашъомкIи къэплотэн плъэкIыштыр бэ.

Хэбзэ шапхэхэм адиштэхэу Адыгэ Республикэм шыгъэунэфыкIырэ мэфэкIхэм къахэхъуагъэх адыгэ шъуашэмрэ адыгэ быракъымрэ ямафэхэр. Тиреспубликэ и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан культурэм илофышIэхэм, общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» ялъэхухэр къыдилыгътэх, ащ фэдэ

мэфэкIхэр хэдгъэунэфыкIынхэу унашъохэм акIэтхагъ.

Ти Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан адыгэ шъуашэр щыгъэу, апэрэ сатырэм хэтэу Мыекъуапэ иурам шъхьалэу Краснооктябрьскэм къырыкIуагъ. Адыгэ шъуашэм и Мафэу хэдгъэунэфыкIырым республикэм ирайонхэм, Iэклиб хэгъэгухэм

Нэгъой Мадин, Шагудж Батурай, Бэрэдж Диан.

къарыкIыгъэхэр хэлэжъагъэх.

— Ащ фэдэ мэфэкIым укыщышъо зыхъукIэ гум ихъыкIы-

рэр гушыIэклэ къыпфэлотэттэп,

— ело Адыгеим инароднэ артистэу, Тыркуем къыкIыжыи

Зэкъошныгъэм игъогухэмкIэ

«АДЫИФЫР» къэзылорэр Ю. Конжин

Ижъырэ адыгэ орэдхэу тщыгъупшэ-жъынхэм нэсыгъэхэм псэ къапызыгъэ-кIэжъырэмэ шытхъоу къалэжъырэр макIэп. Тэрэз. Тиорэдхэр къэтIонхэ, зэхьдгъэхынхэ фае, ау ар зэкIэми афэгъэхурэп. Адэ урыс кIалэм пэсэрэ адыгэ орэдыр къабзэу мэкъэ уцугъэкIэ къыло зыхъукIэ, сыда апэу гум къыхьэрэр?

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние икупэу «Ошъутенэм» иорэдылоу Юрий Конжиныр артист цIэрыло хъун зыплъэкIыштхэм ахэтэлъытэ. ИскусствэхэмкIэ республикэ колледжым зычIахъэм Адыгеим инароднэ артистэу Михаил Арзумановым ригъэджагъ. КIэлэ ныбжьыкIэм иIэпэлэсэныгъэ хигъэхъон имурадэу Урысыем изаслуженнэ артисткэу Нэхэе Тэмарэ Iукагъ. Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкIэ и Институт Ю. Конжиным къыухи, филармонием иэстрадэ куп Iоф шишIэнэу аштагъ.

— Институтым Юрий Конжиныр щезгъаджэзэ, исэнэхъатыгу зэрэрихьырэр къэлъагъоштыгъ, — къэлуатэ Нэхэе Тэмарэ. — «Ошъутенэм» ихудожественнэ пашэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу ХьакIэко Алып ижъырэ адыгэ орэдхэм апыцагъ. Ащ ишIуагъэкIэ Ю. Конжин

ным тильэпкъ орэдхэр къелох.

«Адыифыр» орэд къызырыкIоп. ГумэкIэу хэлъыр бэ. Ю. Конжиным ахэр къыдилыгътэх, орэдыр зэригъэшIагъ. Культурэм и Илъэс изэфэшIыжыын фэгъэхыгъэ зэфэхысыжъ зэхэхъэм Ю. Конжиным «Адыифыр» къычиIуагъ, купым хэт артистхэр къыдежъыугъэх. Залым чIэхэм къызэрашъыгъэр адыгэ кIалэм орэдыр къылуагъэу ары.

— Адыгеим сыкъышъыгъу. ИнджылызыбзэкIэ, урымыбзэкIэ, урысыбзэкIэ орэдхэр къэсэлэх. Адыгэ кIалэхэр синыбджэгъух, лъэпкъ искусствэр сIлогъэшIэгъон. АдыгабзэкIэ сыда орэд сиреспубликэ къызыкIыфэсымылоштыр? Тхьаегъэпсэху силофшIэгъухэр, къысэдэлугъэхэу бэрэ Iэгу къысфитеуагъэхэр, — къытиIуагъ Юрий Конжиным. — СиныбджэгъушIоу Жарэкъо Руслъан адыгабзэкIэ сегъэгущыIэ, лъэпкъ шэн-хабзэхэр къыфелуатэх.

НыбжьыкIэхэмрэ уахътэмрэ

Ядэлухэрэм ашIогъэшIэгъоных

Джырэблагъэ Мыекъуапэ шыкIогъэ пчыхъэ-зэхэхъэм Къэрэщэ-Щэрджэсымрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ артисткэу Нэхэе Анжеликэрэ Къэбэртэе-Бэлькъарымрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ артистэу Быштэкъо Азэматрэ адыгабзэкIи, урысыбзэкIи орэдхэр къышIаIуагъэх.

Культурэм и Илъэс зэрагъэ-кIуагъэм Анжеликэрэ Азэматрэ къытегушыIэхэзэ, ярепертуар зэхъокIыныгъэу фашIыштхэм тацагъэгъозагъ.

— Адыгэ композиторхэм орэдыбэ аусыгъ. Тхьабысым Умарэ, Натхъо Джанхъот, нэмыкIхэм яорэдхэу цыфмэ агу рыхьыхэрэр къэтIоштых, икIэрыкIэу тамэ яттыжъышт, — къытIуагъ А. Нэхэсымрэ А. Быштэкъомрэ.

Лъэпкъ искусствэм зиужьыжыным пылъ орэдыло ныбжьыкIэхэм мурадшIухэр ялэх. Адыгэ къэралыгъо университетым экономикэмкIэ ифакультет Нэхэе Анжеликэ къыухи, орэдыло, орэдус хъугъэ. Быштэкъо Азэмат «Мыекъуапэ инэфильэхэм» къэшъуаклоу илъэс 12 хэтыгъ, ащи орэд къылоныр нахъ икIас. Искусствэм зэфышIэгъэ ныбжьыкIэхэр зэгусэхэу концертхэм ахэлэжъэх. НэгъыртIуми культурэм и Илъэс гъэхъагъэу шашIыгъэр макIэп.

Быштэкъо Азэмат ипчыхъэзэхэхъэу Мыекъуапэ шыкIуагъэм Къэбэртэе-Бэлькъарым, Адыгеим янароднэ артистэу Нэфышъ Черимэ еплъыгъ, Азэмат ар къышIыгъу, артист нэшанэу хэлъыр ыгъэлъэплагъ.

Сурэтым итхэр: **Нэхэе Анжеликэрэ Быштэкъо Азэматрэ.**

**Нэклибгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.**

Редактор шъхьалэхэр: ■ ЗэхъышIагъэхэр:

ДЭРБЭ Тимур
ХЪЭШIУЦIЭ Мухъэмэд
ТХЬАГЪЭПСЭУ
Уцужьыкъу

Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, Iэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестыанскэр, 236

■ ЗышIаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэпхыныгъэхэмкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темуыр-Кавказ чIышIэ гъэлорышIанI, зэраушыхъатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

■ ЗышIауштыгъэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр, 268

■ Редакциер зыдэшыIэр:

385000, къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор
шъхьалэм иапэрэ гуадзэр —
52-49-44, редактор гуадзэр — пшъэдэкIыжъ
зыхьырэ секретарыр — 52-16-77.
E-mail: adygoice@mail.ru

■ Пчыагъэр

4046
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2625